

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Timotej Vitez

**Ljudske vstaje v medijih – medijski diskurz o protestih v Sloveniji na TV Dnevnik
in 24ur**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Timotej Vitez

Mentorica:izr. prof. dr. Tanja Oblak

Somentorica: doc. dr. Andreja Vezovnik

**Ljudske vstaje v medijih – medijski diskurz o protestih v Sloveniji na TV Dnevnik
in 24ur**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

Zahvala

V prvi vrsti mojim staršem za podporo skozi celotno izobraževalno pot, sošolcem za pomoč in prijateljem za moralno podporo ter motivacijo.

Mentorici dr. Tanji Oblak Črnič ter somentorici dr. Andreji Vezovnik za vodenje, svetovanje ter mentoriranje pri teoretskem in raziskovalnem delu.

“You can live up to be a hundred, only if you give up all the things that make you want to live to a hundred” (Woody Allen, 1978)

Ljudske vstaje v medijih – medijski diskurz o protestih v Sloveniji na TV Dnevnik in 24ur

Ob koncu leta 2012 je Slovenija doživela največje in najbolj množične protestne shode v svoji zgodovini, ki so se iz Maribora razširili v Ljubljano in v skoraj vse druge večje kraje po Sloveniji. Množični mediji so večino pozornosti namenjali poročanju o dogajanju na ulicah in slovenskih trgih. V pričujočem diplomskem delu avtor s pomočjo kritične analize diskurza opravi analizo novinarskega poročanja na dveh najbolj gledanih osrednjih televizijskih informativnih oddajah nacionalne in komercialne postaje. Opravi analizo medijskega diskurza obeh oddaj, definira različne tipe diskurzov glede na subjekte poročanja ter izpostavi ključne značilnosti, podobnosti in razlike v poročanju med obema oddajama. Osredotoči se predvsem na uporabo različnih slogovnih značilnosti poročanja ter na podlagi kritične analize diskurza predstavi elemente protestov, o katerih se je v medijih najbolj poročalo. Na podlagi jezikovne analize označi lingvistične in retorične prvine ter orodja, s katerimi so novinarji obarvali svoje prispevke. Izpostavljeni so elementi nasilja, senzacionalizma, tabloidnosti in ustvarjanje dramatičnosti dogodkov.

Ključne besede: množični mediji, diskurz, protesti, novinarstvo, novinarsko poročanje, analiza diskurza

Public uprising in mass media – media discourse on protests in Slovenia in evening TV news.

At the end of 2012 Slovenia experienced the biggest public protests in history that have spread from Maribor to Ljubljana and later to almost all larger cities in the country. Mass media was mostly focused on covering the events that were occurring directly on the streets and Slovenian markets. In the thesis beforehand, the author uses the critical discourse analysis approach to analyse news coverage on two biggest evening TV programs on national and commercial TV stations. He develops media discourse analysis, defines different discourse types, based on different subjects of the news and defines the way the news were reported. He also highlights the key features, similarities and differences in news coverage between the two TV programs. The focus is also on exposing different elements of events that were most salient in the news coverage and on the basis of textual analysis he emphasizes, which rhetorical and linguistic tools were used by the reporters. The key elements are violence, sensationalism, tabloid approach and drama news.

Key words: mass media, discourse, protests, journalism, news reporting, discourse analysis

KAZALO VSEBINE:

1	UVOD	6
1.1	NAMEN DIPLOMSKEGA DELA.....	7
1.2	PROTESTNO DOGAJANJE – DUH ČASA	9
1.3	MEDIATIZIRANA DRUŽBENA GIBANJA IN PROTEST KOT POLITIČNO SREDSTVO	10
2	DISKURZ:	13
3	KRITIČNA ANALIZA DISKURZA (KAD)	17
3.1	OPREDELITEV VZORCA IN ZBIRANJE PODATKOV.....	20
3.2	MILITARISTIČNI DISKURZ O PROTESTIH: »VOJNO STANJE«.....	21
3.3	PROTESTNIŠKI DISKURZ: »VSI STE GOTOVI«	27
3.4	KRIMINALIZACIJSKI DISKURZ: »BANDA HULIGANSKA«	28
3.5	VIKTIMIZACIJSKI DISKURZ.....	34
4	DISKUSIJA	37
5	ZAKLJUČEK	40
6	LITERATURA	42
	PRILOGE	48
	PRILOGA A: Podatki o gledanosti TV Slovenija 1 in POP TV.....	48
	PRILOGA B: Tabela prikaz analiziranega vzorca.....	48
	PRILOGA C: Transkript poročanja ključnih dogodkov po kronološkem zaporedju.....	48

1 UVOD

»Pravica do informacije, svobode izražanja in kritike je ena od temeljnih človekovih pravic. Iz te pravice javnosti, da je seznanjena z dejstvi in mnenji, izhaja tudi celota obveznosti in pravic novinarja. Odgovornost novinarja do javnosti ima prednost pred vsemi drugimi, predvsem pa pred odgovornostjo do delodajalcev in politike« (Združenje Novinarjev in Publicistov 1971).

Mediji so v družbi večinoma percepirani kot poročevalci o dogajanju in zgolj posredovalci resničnosti, čeprav so pravzaprav njeni soustvarjalci. V globaliziranem svetu informacijske dobe je količina informacij, s katerimi smo posamezniki vsakodnevno soočeni, tako velika, da je poglobljen, kritičen razmislek o medijskem poročanju skorajda nemogoč; zato v večini primerov vzamemo svet, kot nam ga slikajo mediji s pomočjo novinarskega sporočanja, kot resničnost, dano dejstvo. Hall (1997, 3) pravi, da šele naša uporaba – kako govorimo, čutimo, predstavljamo in razmišljamo – daje stvarjem pomen.

Torej, reprezentacija¹ dogodka daje samemu dogodku pomen. S to trditvijo dajemo pravzaprav temelj diplomskemu delu. Mediji so, zavedajoč se tega ali ne, ključni dejavnik reprezentacije realnosti v družbi, saj nam vsakodnevno ne zgolj poročajo o dogajanju, vendar nam dogodke tudi interpretirajo, postavljajo moralne sodbe, povedo, kaj je prav in kaj ne, dajejo nekaterim dogodkom ali posameznim vidikom pomembnost in zasenčijo druge. In kar je najbolj pomembno, mediji sooblikujejo naše vrednote in življenjske sloge. Baudrillard je medijem nadel celo sedukcijsko vlogo, s pomočjo katere postaja družba zrcalna podoba medijev in tako postajajo mediji ključni ustvarjalci resničnosti (Baudrillard v Košir 2003, 67).

¹ Z reprezentacijo se je ukvarjal Stuart Hall, ki jo je definiral kot »proizvajanje pomena prek jezika« (Hall 2004, 36). Pravi, da je »reprezentacija proces, s katerim pripadniki določene kulture uporabljajo jezik za produkcijo pomenov« (Hall 1997, 61). Pri tem je ločil intencionalni pristop, ko besede pomenijo to, kar avtor želi, da pomenijo, ali z drugimi besedami, da je namen določenega medijskega teksta ustvarjen namerno, ter konstruktivistični pristop, ki pravi, da mi sami tvorimo pomen z uporabo reprezentacijskih znakov (Hall 2004, 45–46). V nadaljevanju diplomskega dela bomo izhajali iz uporabe obeh pristopov, ker Hall dalje pravi, da mora sprejemanje pomena vključevati dejaven proces interpretacije, saj mora biti vsak pomen dejavno interpretiran.

Nihče namreč ne more s svojim delovanjem bolj vplivati na javno mnenje in percepcijo družbene realnosti, kot lahko mediji s pomočjo svojega poročanja.

Kot pravi Hardt (Luthar in drugi 2004, 24), so mediji tisti, ki ustvarjajo konkretno realnost. McLuhan pa je pri družbeni vlogi medijev šel še dlje, in sicer s svojo znamenito tezo, da je medij sporočilo samo po sebi (glej McLuhan 2007).

Bourdieu (2001, 24) pravi, da je vsak dogodek, v medijih, podvržen novinarski selekciji, ki jo novinarji izvajajo, ne da bi se je zavedli. Selekcijo gre pri tem razumeti kot individualizirano raven novinarskega poudarjanja določenih informacij, upovedovanja in uporabe lingvističnih sredstev, uporabe določenega tipa diskurza, z namenom ustvarjanja določene realnosti, kar pa neposredno izhaja iz ideologije. Ideologija je vezana na politične institucije in je zato neposredno prisotna tudi v množičnih občilih. Množični mediji imajo funkcijo vzpostavljanja in artikuliranja javnosti, socializacijsko funkcijo, funkcijo javnega nadzora ter legitimacijsko funkcijo, pri tem pa vzpostavljajo svoj lasten diskurz, ki vpliva na ostala področja (Vreg 2000, 60–61).

1.1 NAMEN DIPLOMSKEGA DELA

V pričujočem delu bomo s pomočjo kritične analize diskurza poskušali izpostaviti prevladujoče medijske diskurze o protestnem dogajanju v Ljubljani in Mariboru. Z analizo na podlagi del Richardsona, Van Dijka in Fairclougha bomo ovrednotili narativne vidike medijskega poročanja o dogodkih v Ljubljani in Mariboru ter poskušali orisati, kateri tipi diskurzov so prevladovali v novinarskem poročanju v večernih informativnih oddajah. S primerjalno analizo bomo poskušali tudi ugotoviti, ali so obstajale razlike v diskurzu med dvema najbolj gledanima večernima oddajama. Za lažje analitično delo bomo najprej postavili nekatera ključna vprašanja, na katera bomo v nadaljevanju poskušali odgovoriti.

- Ali sta obravnavani oddaji konstruirali enake diskurze, ali so se ti diskurzi med seboj razlikovali?
- Ali so se novinarji zatekali k senzacionalističnemu² in dramatičnemu³ pristopu

² Stilistiko poročevalstva v zvezi s senzacionalizmom zanima, kakšna jezikovna sredstva in stilne postopke uporablja novinar za doseganje večjega učinka svojega sporočila. Ugotavlja, opisuje in

poročanja o protestniškem dogajanju na slovenskih ulicah?

- Kateri diskurzi oz. tipi diskurzov so prevladovali⁴ pri oblikovanju novic?

Analiza zajema poročanje v večernem informativnem programu na Radioteleviziji Slovenije (TV Dnevnik) ter POP TV (24ur) v časovnem intervalu med 26. novembrom in 4. decembrom 2012. V analitičnem delu bomo tako zajeli devet prispevkov, ki so bili del informativne oddaje TV Dnevnik in osem prispevkov na komercialni televiziji oz. njeni osrednji informativni oddaji 24ur. Vzorec je bil izbran na podlagi pregleda protestniških dogodkov, saj je bilo ključno dogajanje in s tem tudi poročanje strnjeno v tem časovnem intervalu. V tem času so se odvili trije največji protestni shodi, t. i. druga in tretja mariborska vstaja ter »Shod proti politiki Republike Slovenije« v Ljubljani. Za bolj temeljito preučevanje smo pregledali tudi dneve po dogodkih, ko so mediji še vedno obsežno poročali in analizirali dogodke na ulicah.

Televizija je centraliziran sistem pripovedovanja zgodb. Njene vsebine, katere del so tudi poročila, prinašajo sorazmerno koherenten sistem podob in sporočil. Je medij, ki je presegel ovire pismenosti in je postal primarni vir vsakodnevnega informiranja ter socializacije (Gerbner v Luthar in Jontes, 158). Televizija je človeški konstrukt in vse, kar se po njej predvaja, je posledica človeških odločitev, kulturnih ter družbenih pritiskov in je mediatizirana realnost. Televizijski diskurz nam vsakodnevno predstavlja trenutne različice družbenih razmerij in kulturnih percepcij (Fiske in Hartley 2003, 5).

Vsaka novica je vedno pristranska – tj. upovedana z določene perspektive in nikoli ne more biti drugačna (McKee 2003, 104). Obstaja predpostavka, da če bi mediji spremenili način upovedovanja zgodbe, potem bi tudi ljudje oziroma širša javnost začela razmišljati drugače. To je ideja t. i. propagandnega modela medijev (McKee 2003, 45).

ocenjuje stilno vrednost jezikovnih sredstev (Kalin Golob in Poler Kovačič 2004, 289).

³ Novičarska drama ali dramatično poročanje, imenovano tudi melodrama, poudarja krizne dogodke in odnose med posameznimi akterji ter zapostavlja ključne, družbene probleme. Kadar se dramatičnost uporablja za vzbujanje čustev, se pomembnost dogodkov izgubi v hitrem vzponu in zatonu emocionalne prvine novic (Bennet 2003, 46–47).

⁴ Vprašanje »prevladujočega diskurza« je za Halla (2012, 407) ključna točka. Različna področja družbenega življenja se zdijo kot zarisana v diskurzivne domene.

Po pregledu tuje literature ugotavljamo, da je raziskav, ki bi se ukvarjale s to specifično temo, zelo malo. Večinoma gre za kvantitativne metode preučevanja poročanja o protestih ali pa analizo naslovov medijskih člankov, zato je naš pristop k preučevanju novinarskega poročanja s pomočjo kritične analize diskurza nekaj posebnega, predvsem pa bo zanimivo v nadaljevanju videti rezultate analize.

Poskušali bomo torej odgovoriti, ali se je poročanje na obeh televizijskih programih razlikovalo ali pa so se pojavljali podobni diskurzi na obeh programih. Kot pravi Fiske (v Fiske in Hartley 2003, 153–156), v trdih novicah, predvsem tistih o kriminalu in konfliktih v javni sferi, ki določajo popularnost poročil, prevladujejo strategije obvladovanja realnosti. To pomeni, da so trde novice predstavljene na način, s katerim mediji osmišljujejo realnost. S tem tudi postavljamo temelje pričujoči nalogi, saj zaradi narave protestnih dogodkov tudi poročanje ne sledi popolnoma novinarskim standardom, temveč uporablja različne metode, preko katerih se realnost izkrivlja.

1.2 PROTESTNO DOGAJANJE – DUH ČASA

V jesenskih mesecih leta 2012 je v Sloveniji družbena klima doživela preobrat, ki je svojevrsten fenomen v našem okolju. Politična, gospodarska in socialna kriza so doživele točko preloma. Nezačudenost ljudi z upravljanjem Slovenije, varčevalni ukrepi, nedelovanje pravne države, korupcija⁵ in klientelizem političnih akterjev so bili razlogi za družbena gibanja, ki so se razcvetela v jeseni 2012. Povod za množične proteste se je zgodil v Mariboru, kjer so meščani zaradi nestrinjanja z vodenjem tamkajšnjega župana zahtevali njegov odstop. Po zgledu iz tujine se je pomladi val nezadovoljstva ter organiziranje in združevanje atomiziranih posameznikov pričelo po spletnih socialnih omrežjih. Ljudski protesti in vstaje so dosegli vrhunec v obliki 3. mariborske vstaje in množičnih protestov v Ljubljani na prehodu iz novembra v december 2012. Proteste so po eni strani zaznamovale množice nezadovoljnih posameznikov, ki so z odhodom na ulice pokazali, da imajo dovolj korupcije med politično in gospodarsko elito ter varčevanja na bremenih ljudstva, po drugi strani pa

⁵ Po raziskavi Indeks percepcije korupcije se je Republika Slovenija v letu 2011 med 182 državami uvrstila na 35. mesto in je pod povprečjem EU. Po raziskavah Eurobarometra je korupcijo kot največji problem Slovenije leta 2011 uvrstilo kar 47 % vprašanih (Komisija za preprečevanje korupcije 2013).

peščica organiziranih nasilnih skrajnežev, ki so pripomogli, da so demonstracije postale zaznamovane z vandalizmom, huliganstvom in nasiljem, o čemer so poročali tudi tuji mediji.⁶

Nekatere vzporednice je moč potegniti s protestnimi gibanji drugod po svetu, v Atenah, Rimu, Madridu in drugih večjih mestih, ki so se bolj ali manj pričela množiti zaradi varčevalnih ukrepov, pa tudi kot način prezentacije nestrinjanja s praksami svobodnega trga, kapitalizma ter načina delovanja le-tega, stanja družbenega duha, zmanjševanja človekovih pravic itd. Ta gibanja so se po mnenju mnogih zgledovala po t. i. Arabski pomladi (Rogers 2011). Samo v letih 2010 in 2011 se je zgodila serija protestov, demonstracij in internih konfliktov na območjih Severne Afrike in Bližnjega vzhoda. Močna delavska in družbena gibanja so se iz Tunizije, Egipta in Libije zaradi večanja brezposelnosti, zlasti med mladimi, zniževanja življenjskega standarda in varčevalnih ukrepov tako širila v ZDA in Evropo (Chomsky 2012). Podobno se je zgodilo tudi v Sloveniji.⁷

1.3 MEDIATIZIRANA DRUŽBENA GIBANJA IN PROTEST KOT POLITIČNO SREDSTVO

Živimo v svetu, v katerem si vrsta medijev, tako tiskanih kot elektronskih, prizadeva pritegniti našo pozornost. Spremljanje dnevnih informativnih in medijskih vsebin je za demokratično družbo izjemnega pomena, saj mediji ključno prispevajo k razumevanju sveta in omogočajo državljanom, da vplivajo na demokratične in kulturne vidike življenja (Petkovič in drugi 2009, 20). Množično mediatizirana⁸ polisemičnost sporočil prezentira težek izziv za politične aktiviste v iskanju uporabnosti množičnih medijev za razširjanje njihovih ciljev. Ne samo, da protestna paradigma operira proti polni refleksiji političnega cilja družbenih gibanj v množičnih medijih in novičarskem polju, temveč lahko tudi potencial in sredstva reprezentacije gibanja pretvorijo in izničijo prepričljivost apela po družbenih in političnih

⁶ O nasilju na demonstracijah so poročali tudi tuji mediji, med drugim tudi BBC, ki je poročal o »izgredih med protestniki in policisti«, ne pa tudi o samih družbenih vzrokih. Sicer v članku govori o »domnevni korupciji« (BBC 2012, 30. november).

⁷ Stopnja brezposelnosti med mladimi v letu 2012 je v povprečju znašala 17,4 %. Torej se še vedno uvrščamo pod povprečje držav članic Evropske unije, ki znaša 18,1 % (Statistični Urad RS).

⁸ Mediatizacija, kot pravita Fiske in Hartley (2003, 129), ni popačenost ali pa odsev realnosti, ampak je bolj aktiven družbeni proces, preko katerega se resničnost ustvarja.

spremembah (Edgerly in drugi 2011, 328). Tako kot pri produciranju novic, novinarji tvorijo pomembno ciljno skupino za vse tiste, ki želijo s svojimi sporočili doseči širšo javnost. V primerih političnih protestov, družbenih gibanj ali podobnih izrednih dogodkov, so novinarji in medijske hiše večinoma primarno občinstvo za sporočila protestnikov ali aktivistov. Šele ko sporočilo doseže medije, lahko le-ti postanejo kanal za prenašanje sporočil dalje širši javnosti. Družbena gibanja se vloge tega primarnega občinstva vedno bolj zavedajo, zato tudi posredujejo sporočila na način, ki bi čim bolj uspešno pritegnil medijsko pozornost (Edgerly in drugi 2011, 318–319).

Odnos med pojavom protestništva in mediji kot poročevalci je vedno nekoliko poseben oz. unikaten. Znano je, da se družbena gibanja in njihovi akterji srečujejo s paradoksom, kadar govorimo o medijskem pokrivanju protestnega dogajanja, saj se morajo podrediti novičarskim vrednostim konflikta in personalizacije⁹, zgolj da bi pritegnili novinarsko pozornost. Hkrati pa lahko takšne odločitve, ki sledijo želji po čim večjem medijskem pokritju dogodka, privedejo do večinske novinarske tendence, da se družbeni ali politični shodi oziroma protesti prikažejo kot nelegitimni, deviantni ali ogrožujoči za družbo (glej Edgerly in drugi 2011, 315). Poročanje o družbenem ali političnem aktivizmu redko temelji zgolj na intelektualni noti, temveč je večinoma podprto z emocionalnimi kot tudi racionalnimi odzivi na izbrane dogodke (Macdonald 2003, 61).

Družbena gibanja in organizacije se v iskanju vpliva na javno mnenje in politično agendo poskušajo opreti na množične medije, da bi le-ti komunicirali njihova sporočila širši javnosti. Lipsky (1968, 1147) je identificiral štiri skupine, na katere protestna gibanja ciljajo: udeleženci protestov, mediji, referenčna javnost in politični akterji, pri čemer je treba preostale tri skupine ločiti od medijev, saj so slednji tisti, ki dogodke reprezentirajo.

Nekateri avtorji trdijo, da čeprav se število protestov skozi leta povečuje, se njihova uspešnost nasprotno zmanjšuje. Razloge vidijo v rutinizaciji protestnih procedur, kot tudi v obvladovanju protestov s strani institucij. Markham sicer ne zanika historičnega pomena

⁹ Personalizacija novic po mnenju Benneta (2003, 45) vodi v egocentrično dojetje političnih problemov, namesto družbeno-kritičnega.

družbenih gibanj pri temeljnih spremembah v družbi, vendar pravi, da ni ničesar dejanskega v protestni kulturi, mreži ali prostoru, kar bi bilo politično plodno ali ustvarjalno v smeri novih identitet (Markham 2014, 90).

Kljub temu poskušajo družbena gibanja nagovarjati k (ali nasprotovati) družbenim spremembam z organiziranimi protesti. Ko se družbena gibanja zbirajo na ulicah in v drugih javnih prostorih, poskušajo postaviti politično in javno agendo s pomočjo usmerjanja pozornosti na določen družbeni problem. Vendar politični akterji, vključno z družbenimi gibanji, ne poskušajo vplivati zgolj na to, kaj ljudje menijo, temveč tudi, kako mislijo o družbenih vprašanjih in problemih ter možnih rešitvah. Protestniki so ultimativno usmerjeni v proces oblikovanja javne agende, s tem ko poskušajo definirati, kako se problem in vprašanja interpretirajo v množičnih medijih (Smith in drugi 2001, 1399–1400).

Ko prejmejo protestni dogodki medijsko pozornost, se protestniki večkrat izrazijo, da so mediji zgrešili v reprezentaciji ciljev, ki so jih protestniki želeli. Protesti so večinoma prezentirani na način, kot ocenjujejo mediji, da bodo privabili množično občinstvo. Prenašanje sporočila in namena je za poročevalce sekundarnega pomena, kar kaže na medijsko funkcijo odbiranja informacij v skladu z njihovo, tj. medijsko agendo.

Bennet (2003, 7–27) pravi, da ideološki modeli medijev pokažejo vzroke za odločitve medijev, kaj in kako bodo poročali v svojih novicah ter kakšna bo njihova interpretacija dogodkov v luči kulturne reprodukcije družbenih razmerij moči. Način, na katerega poročajo o družbenih gibanjih, pogosto le-te marginalizira s pomočjo personaliziranih zgodb, dekontekstualizacije dogodkov ter dramatiziranja.

Da bi pridobili pozornost množičnih medijev in splošne javnosti obenem, morajo organizatorji protestov ali družbenih gibanj najti način, kako povezati kronične družbene probleme s konkretnimi, otipljivimi dogodki. Z drugimi besedami, obstoječe, sistemske težave (npr. revščina, rasizem, korupcija ...) morajo pretvoriti v »akutno« težavo, ki terja takojšnjo pozornost in se mora prebiti v širšo družbeno agendo (Smith in drugi 2001, 1404).

Družbena gibanja so večinoma prepuščena na (ne)milost množičnim medijem in njihovim reprezentacijam¹⁰ tega, kar sami počno. Mediji se pogosto usmerijo na druge vidike dogodkov, predvsem na izpostavljanje individualnosti. Iskanje individualne odgovornosti namesto sistemskih družbenih problemov, izpostavljanje problema brez njegove reference ali strukturne paralele ali z osredotočanjem na dramatičnost posameznega dogodka, namesto vsebine in sporočilnega namena gibanj in množičnih shodov, množični mediji povzročajo in producirajo površinsko ter enoznačno razumevanje tematike in odvrtačajo širšo javno sfero od vključevanja v javno debato o družbenih problemih (Smith in drugi, 1403–1404).

Protestni dogodek je lahko reprezentiran kot konflikt med protestniki in policijo ali nasprotniki. Podobno lahko medijska zgodba reprezentira protest kot deviantno vedenje, karakterizirano z nasiljem in vandalizmom. Protesti in družbena gibanja so ponavadi demonstracija disidentnih pogledov in mnenj o določenih vprašanjih ali politikah. Kljub uporabi sloganov ali parol obstaja velika verjetnost, da mediji njihovo sporočilo popačijo, saj so mediji tisti, ki prenašajo njihove »glasove« do javnosti (glej Peng 2008, 364–374). Ko enkrat protest dobi medijsko pozornost, se velikokrat zgodi, da medijem spodleti v prikazovanju pravih vzrokov za dogodke, saj imajo v mislih predvsem to, kako bo občinstvo sprejelo novico, zato je njihov ključni cilj pridobivanje občinstva (Smith in drugi 2001, 1401).

2 DISKURZ:

Diskurz se po Burrovi (2000, 48) nanaša na skupek pomenov, metafor, reprezentacij, slik, zgodb, trditvev itd., in sicer na način, da skupaj oblikujejo določeno verzijo dogodka. Pri diskurzu gre za proizvodnjo vednosti s pomočjo jezika. Ker pa vse družbene prakse povzročijo pomen, pomeni pa oblikujejo naše ravnanje, obnašanje, imajo vse prakse diskurziven pomen (Hall 1992, 291). Diskurzivne prakse, preko katerih se medijski teksti producirajo in

¹⁰ Medijske reprezentacije niso refleksije ali odsevi realnosti, pač pa so medijske podobe konstruirane in nekatere konstrukcije so bolj resnične od drugih. Ker obstajajo različne razlage družbene realnosti, tako vse dejanske trditve vsebujejo elemente vrednosti (Goodwin 1990, 57). To razumevanje je ključno za nadaljnjo razčlenitev vloge medijev v reprezentaciji protestnega dogajanja.

konzumirajo, so pomembna oblika družbene prakse, ki pripomore k konstituiranju družbenega sveta, identitet in odnosov (Phillips in Jørgensen 2002, 61).

V samem diskurzu se srečajo jezikovni sistemi in družbene okoliščine. S tem ko Foucault trdi, da ne obstaja nič smiselne zunaj diskurza, saj je pomen konstruiran znotraj diskurza, v resnici ne zanika, da imajo stvari lahko svoj realni, materialni obstoj v svetu, ampak trdi le, da je mogoče njihov pomen videti le preko diskurza (Hall 2004, 65).

Lahko ga pojmuje tudi kot razširjeno pojmovanje izražanja skozi govor ali pisavo, lahko pa pomeni pisano ali govorjeno obliko komuniciranja, formalno debato, verbalno izmenjavo mnenj na določeno temo, lahko je jezikovna enota, večja od stavka, ali jezikovni kod, s pomočjo katerega se izražamo in sporazumevamo, in še bi lahko naštevali. (Vezovnik 2009, 10). Kot so družbeni dogodki in dejanja specifični in zgodovinsko določeni, je tudi diskurz zgodovinsko specifičen sistem pomenov. Ta oblikuje identitete subjektov in objektov. Ravno zgodovinska specifičnost določenega subjekta nam priča o tem, da diskurzi niso stalni, temveč se spreminjajo glede na okoliščine. Diskurz, ki v določenih družbenih pogojih prevzame hegemonsko pozicijo, je lahko kmalu izpodrinjen, boj za prevlado pa je vedno političen (Vezovnik 2009, 16). Diskurzivno je družbeni konstrukt realnosti, ki konstruira tako resnično kot tudi simbolno in razliko med obema. Daje strukturo resničnemu in je hkrati produkt in moment resničnih struktur (Frow 1985, 200).

Fairclough (1995, 54), utemeljitelj kritične analize diskurza, pa diskurz opredeli kot družbeno prakso, ki se pojavlja v besedilih, govoru ali drugih semioloških sistemih oziroma drugih diskurzivnih dogodkih. Različni aspekti sveta so lahko reprezentirani na različne načine. Diskurzi nam konstruirajo fenomene našega sveta in različni diskurzi to počno na različne načine, tako da vsak zase trdi, da prikazuje resnico. Posledično obstajajo tudi različne perspektive obravnavanja sveta okrog nas, kar pa je odvisno od položaja, ki ga v svetu zasedajo, njihove socialne in osebne identitete (Fairclough 2003, 124–125).

Cilj teorije diskurza je, da predstavi nove interpretacije dogodkov in praks tako, da analizira načine, na katere politični in družbeni akterji sprejemajo odločitve in artikulirajo hegemonске

projekte ter diskurzivne formacije (Vezovnik 2009, 91). Bistveno je razumevanje, da je vsak diskurz vezan na določen dogodek, tako kot je percepcija družbe o dogodku vezana na njegov diskurz. Vsi dogodki so vpeti v diskurz, vendar dogodek postane diskurziven le takrat, ko se pojavi v okviru politike ali medijev v daljšem časovnem obdobju. Če dogodek postane diskurziven, vpliva na nadaljni razvoj diskurza. Diskurzivna pozicija opisuje ideološko pozicijo iz katere posamezniki, skupine in institucije nastopajo in ocenjujejo diskurz. Tudi mediji zavzemajo takšne pozicije, kar se izraža preko njihovega poročanja (Wodak in Meyer 2009, 48–49).

V analitičnem delu se bomo osredotočali na posamezne izjave; tu se opiramo na Foucaultovo (2001, 32) opredelitev izjave kot osnovne enote védnosti, ki je kot vsak dogodek edinstvena, a vendar odprta za ponavljanje, vezana pa ni zgolj na okoliščine, ki jo izzovejo, ter na posledice, ki jih potegne za seboj, temveč hkrati na predhodne izjave in tiste, ki sledijo.

Foucault je menil (v Hussain in Cousins 1984, 84-85), da kadar se diskurzivni dogodki nanašajo na isti objekt, imajo skupni slog in podpirajo enotno institucionalno, administrativno ali politično smer in vzorec, pripadajo isti diskurzivni formaciji. Diskurz razume kot temeljno kategorijo, s katero je mogoče interpretirati družbene procese in prakse (Vezovnik 2009, 131). Medtem ko Foucault vidi tekmovanje med različnimi diskurzi kot neprestani abstraktni boj, v vsakodnevnem življenju mi sami aktivno participiramo in se odločamo, kateri diskurz nam najbolj osmišlja svet (Macdonald 2003, 37). Diskurz se tako pojavlja v različnih žanrih, tipih in vrstah, ki imajo svoje specifične strukture, register in zančilnosti. Ločimo lahko vsakdanje pogovore, parlamentarne debate, novinarsko poročanje itd... (Van Dijk 2011, 5).

Novinarstvo običajno producira prepoznavanje sveta, kakor smo se ga že naučili sprejemati in čeprav ni samo ene same, prave plati dogodka, obstajajo omejitve o tem, kaj je v danem času, v danem prostoru za neko družbo verjetno ali racionalno (glej Mckee 2003, 18). Obstajajo pa določeni vzorci in način kreiranja stvarnosti, kjer se uporabijo točno določene informacije na določen način. To pomeni, da je diskurz to, kar je: ažurno poročanje o aktualnih dogodkih, pojavih, stanjih družbeno konstruirane stvarnosti tako, kakor so se ti dogodki odvijali v okviru kolektivnih mehanizmov percepcije (Košir 2003, 199). Diskurz, ki se konstruira preko

množičnih občil in novinarskega poročanja, je eden od aktivnih elementov pri oblikovanju sprememb v družbi s pomočjo razumevanja in vplivanja na odnose ter prepričanja občinstva. Diskurzivne prakse novinarstva so procesi, s pomočjo katerih novinarji producirajo tekste in jih bralci uporabljajo za branje teh tekstov (glej Richardson 2007, 29–75).

Poznamo več različnih diskurzov, saj pomeni ta izraz način izražanja o nečem ali pa podajanje podobe dogodka ali stvari iz določene perspektive. Vsak diskurz prinaša s seboj uporabo različne terminologije, jezikovnega sloga, način reprezentacije itd. (glej Erjavec in Poler Kovačič 2007, 17).

To, kar je povedano, je posledica dobro pozicioniranih novičarskih institucij, tako ekonomsko, družbeno kot politično, zato so po mnenju Fowlerja (1991, 10) zgodbe upovedane vedno iz enakega vidika ali na enak način. V kolikor novičarji ne bi imeli t. i. kulturnih zemljevidov družbe in sveta, množica ne bi smiselno dojela njihove prezentacije nenavadnega, nepričakovanega in nepredvidljivega, kar pa skupaj tvori osnovo za vse, kar je vredno poročanja ali obveščanja (Hartley 1989, 81).

Burr (1995, 184) pravi, da pri analizi diskurza analiziramo tekst, npr. medijski, da bi odkrili, kako diskurz deluje znotraj teksta oziroma skozi lingvistične in retorične pripomočke, ki so uporabljeni pri konstrukciji realnosti. To izvedemo tako, da odkrivamo protislovja v samem tekstu in metafore, ki nosijo določene pomene ali podobe, nato skušamo ugotoviti, kateri načini razmišljanja o nekem dogodku so postavljeni v ospredje in kateri so izpuščeni, ter preučiti posledice diskurza (Burr 1995, 164–171).

Van Dijk (1991, 50–221) pa se v razpravi o analizi medijskega diskurza osredotoči predvsem na analizo novinarskih prispevkov oziroma referenčnih medijskih tekstov in pri analizi opazuje pet kategorij v tekstih: naslove, teme/topike, strukturo besedila (*news schemata*), citate in vire, pomene in ideologije ter stil in retoriko. S kritično analizo diskurza bomo tako preučili jezikovne značilnosti in različne sporočanje metode medijskega oz. novinarskega poročanja o protestnih shodih v izbranem časovnem intervalu.

3 KRITIČNA ANALIZA DISKURZA (KAD)

Kritična analiza diskurza nam omogoča opisovanje in analiziranje pomenov v podrobnostih. Preučuje namreč, katere oblike interakcij vzpostavljajo medijski teksti med ljudmi in svetom ter med vplivnimi in ostalimi ter kako se v različnih medijih ustvarja različen pomen in tako različni načini videnja in razmišljanja o družbi in svetu (Matheson 2005, 1). Hartley (1989, 7) pravi, da šele ko razumemo, da so novice diskurz, sestavljen iz jezikovnega sistema in njegovih kodov v odnosu do družbene strukture, lahko nadaljujemo z njegovo analizo. Po Mathesonu (2005, 17) je analiza diskurza novice večinoma eksplicitno kritična in deluje v smeri izpostavljanja, kako novice pripomorejo k neenakosti.

Diskurz je analitična kategorija, ki opisuje širok spekter resursov, ki ustvarjajo pomen. KAD vidi diskurz kot obliko družbene prakse, kar kaže na dialektični odnos med diskurzivnim dogodkom in različnimi elementi situacij, institucij in družbenih praks. Te družbene prakse, pa nosijo s seboj močne ideološke efekte (Fairclough v Van Dijk 2011, 357–378). Naloga KAD ni, da bi ugotavljala katere izjave ali trditve o svetu so pravilne in katere ne, temveč da na podlagi izrečenega, identificira družbene posledice različnih diskurzivnih reprezentacij realnosti (Phillips in Jørgensen 2002, 21).

Fairclough (1995, 57) je trdil, da analiza katerega koli tipa diskurza, vključno z medijskim diskurzom, vsebuje prehajanje med dvema komplementarnima poudarkoma, komunikativnim dogodkom in vrstnim redom diskurza. Diskurzivna analiza teksta pokriva tradicionalne oblike lingvistične analize – analize besedišča in semantike, gramatične oblike stavkov in manjših enot ter zvočnega in pisnega sistema. Vključuje pa tudi načine, kako so stavki med seboj povezani (kohezija). Gre za preučevanje tako forme kot pomenov. Analiza diskurza se gradi na tradiciji tekstualne analize, ko se črpa iz sociološke, antropološke in filozofske zapuščine uporabe jezika za osmislitev stvari vsakdanjega življenja (Petrovec 2003, 7). Richardson (2007, 26–28) je naštel nekaj ključnih lastnosti analize diskurza medijskih tekstov:

- Kritična analiza diskurza se ukvarja z družbenimi problemi.

- Ne obremenjuje se z jezikom kot takim, temveč z lingvističnim karakterjem družbenega in kulturnega procesa in struktur.
- Družba in kultura sta dialektično povezani z diskurzom: družba in kultura sta oblikovani preko diskurza in hkrati sestavljata diskurz.
- Vsaka instanca uporabe jezika reproducira in transformira družbo in kulturo, vključno z razmerjem moči.
- Uporaba jezika je lahko ideološka. Za ugotavljanje tega je pomembno analizirati tekste.
- Diskurzi so lahko historični in so lahko razumljeni zgolj v razmerju z njihovim kontekstom.
- Analiza diskurza je interpretativna in pojasnjevalna.
- Kritična analiza diskurza prevzema elemente tako materialistične kot idealistične perspektive družbenih struktur. Družba oblikuje in tudi reproducira uporabo jezika.

KAD predvideva, da je preučevanje vsebine pomensko. To predvidevanje zahteva, da je vsebina sprejeta kot skupni imenovalec komunikatorja, občinstva in analitika. Z drugimi besedami, različni bralci razumejo tekst na način, kot je želel producent (Richardson 2007, 17). Novinarji producirajo in reproducirajo družbene realnosti skozi vzdrževanje ali transformiranje družbenih vrednot (Richardson 2007, 115). KAD odkriva nasprotja znotraj posameznega diskurza in med različnimi diskurzi, pri čemer pa je potrebno upoštevati, da je tudi analiza sama situirana znotraj diskurza. Diskurzi ne odslikavajo zgolj družbene realnosti, temveč jo tudi omogočajo in brez diskurzov le-ta ne bi obstajala. Zato lahko diskurz razumemo kot materialno dejstvo "*sui generis*", različne diskurze pa lahko konceptualiziramo kot družbena sredstva produkcije (Wodak in Meyer 2009, 36–37).

Analizo tekstov, bodisi govorjene ali pisane besede, Fairclough (1992, 75) deli na besednjak, slovnico, kohezijo in strukturo teksta, pri čemer se besednjak ukvarja s posameznimi besedami, slovnica z besedami, združenimi v stavke, kohezija s tem, kako so stavki povezani skupaj, tekstualna struktura pa z organizacijskimi lastnostmi teksta. KAD zajema analizo besedišča, kamor spada tako analiza besed, ki nosijo konotativni pomen, kot tudi poimenovanje akterjev v tekstu.

Analiza se vedno začne z analizo uporabljenih tekstov. Besede posredujejo družbeni vtis in vrednostne sodbe. S seboj nosijo tako denotativne kot konotativne pomene. Način, na katerega so poimenovani ljudje v medijskem diskurzu, ima pomemben vpliv na način, kako so ti ljudje prepoznani v očeh javnosti (Richardson 2007, 47–49). Van Dijk (2006, 371) je o tem govoril kot o ideološkem kvadriranju, ki pomeni pozitivno samoprezentacijo in negativno prezentacijo drugih; gre za način prikazovanja in reprezentacije sveta ter specifično »naša« in »vaša« dejanja in pozicije v svetu. Ideološko kvadriranje predpostavlja, da bodo zunanji »outsiderji« predstavljeni negativno, »naši« pa pozitivno.

Kar KAD poudarja, je velika vloga družbenih in političnih procesov ter gibanj, ki imajo delno lingvistično-diskurzivni značaj. To videnje sledi dejstvu, da družbene in politične spremembe v sodobni družbi vsebujejo vsebinske elemente kulturnih in ideoloških sprememb. KAD izpostavlja vsebinsko diskurzivno naravo odnosov moči v sodobnih družbah. To je delno stvar odnosov moči npr. med mediji in politiko, kako se ti odnosi odražajo v diskurzu pa lahko vidimo v različnih prispevkih, npr. intervjujih, reportažah itd...(Van Dijk 2011, 368–369).

V kritični analizi diskurza prevladuje trditev, da diskurzivne prakse pripomorejo k nastanku in reprodukciji neenakih razmerij oblasti med posameznimi družbenimi skupinami. KAD zavzame moralno in politično pozicijo v odnosu do družbenega problema, ki ga analizira (Richardson 2007, 3). Pri tem ideologija ni le stvar reprezentacije družbene realnosti, tudi za konstrukcije identitet so ključni ideološki procesi. Zato vidi KAD ideologijo kot proces, ki artikulira različne interpretacije realnosti in specifične konstrukcije identitet (Vezovnik 2009, 113). Raziskovalce KAD zanima kako se preko diskurza reproducira družbena nadvlada ali moč ene skupine ljudi nad drugimi. KAD želi raziskovati in kritično ovrednostiti družbene neenakosti, ki se izražajo in legitimizirajo s pomočjo jezika (Wodak in Meyer 2009, 9–10).

KAD po Faircloughu pristopa do diskurza kot do cirkularnega procesa, v katerem družbene prakse vplivajo na tekste preko oblikovanja konteksta in načina, na katerega so producirane.

Hkrati pa teksti pomagajo vplivati na družbo preko oblikovanja stališč in vidikov tistih, ki jih konzumirajo (Richardson 2007, 37).¹¹

3.1 OPREDELITEV VZORCA IN ZBIRANJE PODATKOV

Za predmet preučevanja smo izbrali dve ključni večerni informativni oddaji, ne samo zaradi gledanosti in dosega¹², ki jih imata v širši slovenski javnosti, temveč tudi zaradi načina komuniciranja, saj je upovedovanje dogodkov in realnosti po televiziji najbolj usmerjeno na uporabnika in je tudi najbolj sistemsko. Zato bomo v analitičnem delu diplomskega dela predstavili analizo poročanja in novičarskih prijemov, ki so se jih posluževali novinarji. Analitični del lahko razdelimo na dva sklopa, ki pa sta medsebojno prepletena. Prvi preučuje različne tipe diskurzov, ki so se pojavljali v procesu medijskega poročanja o protestih. Skozi analizo bomo tako izpostavili tiste diskurze, ki so pri poročanju bili najbolj izpostavljeni. Ta del bomo pričeli z analizo diskurza o nasilju na vseh treh protestnih dogodkih po kronološkem zaporedju, kjer je prikazan potek poročanja oz. novinarskih prispevkov in njihova naracija. Drugi sklop analize pa s pomočjo jezikovne analize prečuje stilistiko poročanja in izpostavlja nekatere pogosto uporabljene retorične figure in trope¹³, značilne za novinarsko delo. Vzorec oddaj zajema štiri ključne protestne dogodke¹⁴ in vmesne dneve, ko je bilo poročanje

¹¹ Fairclough je bil mnenja, da bi morala vsaka kritična analiza diskurza vsebovati analizo tekstualne družbeno-kulturne prakse ali ozadje, katerega del je preučevani dogodek (Richardson 2007, 42; Fairclough 1995, 57).

¹² Po pridobljenih podatkih je med 26. 11. in 3. 12. 2012 gledanost TV1, v času med 19.00 in 20.00, znašala 9,64 % ali 188.064 gledalcev. Gledanost POP TV-ja pa je v enakem obdobju znašala 19,49 % ali 381.064 gledalcev (AGB Nielsen group).

¹³ Trop oz. retorični trop je po Richardsonu (2007, 65) način, kako novinarji v prispevkih in diskurzu uporabljajo besede za denotiranje ali konotiranje nečesa, kar se razlikuje od svojega vsakdanjega pomena. Reisiigl in Wodak (2001, 54) to poimenujeta tekstovne predikacijske strategije. S pomočjo teh se osebe kategorizirajo glede na kakovost, kvantiteto, prostor, čas itd. V glavnem se realizirajo s specifičnimi oblikami referenc, lastnosti, predpostavk, fraz, pogojnih odvisnikov, veznih stavkov, pridevnikov, nedoločnih odvisnikov, samostalnikov, prislovov, kolokacij, primerjav, metafor in ostalih retoričnih figur. Poleg tega pa tudi s pomočjo bolj ali manj implicitnih aluzij, evokacij in implikacij.

¹⁴ (2. mariborsko vstajo z dnem 26. november 2012, protest v Ljubljani 27. novembra 2012, Shod proti politiki Republike Slovenije z dnem 30. november 2012 in 3. mariborsko vstajo z dnem 3. december 2012)

osredotočeno na posledice uličnih protestov. V tem času so bile novice o demonstracijah v ospredju večernih informativnih oddaj. Zbiranje podatkov je potekalo s pripravo transkripcije napovedi voditeljev, povzemanja poročevalcev iz terena, izjav udeležencev protestov v različnih vlogah ter izjav intelektualnih elit oz. predstavnikov. Tabelarni pregled preučevanih oddaj in dni sledi v tabelarnem prikazu v prilogah.

3.2 MILITARISTIČNI DISKURZ O PROTESTIH: »VOJNO STANJE«

Voditeljica: **»Trg Svobode v središču mesta so popoldne dobesedno preplavili protestniki. /.../ Znova je gorelo, tudi tokrat so goreli plakati s sliko župana«** (TV Dnevnik 2012a).

Poročevalka 1: **»V mestu je že od jutra praktično obsedno stanje, policija ves čas kroži, v stanju pripravljenosti je bila tudi konjenica«** (prav tam).

Metonimija pomeni rabo besede ali besedne zveze namesto druge na podlagi logičnega ali semantičnega razmerja med njima. Za razliko od metafore deluje s pomočjo rabe bolj neposredne oblike asociacije (Richardson 2007, 68). Pri metonomiji je označevanje odvisno od zmožnosti, da se znak uporablja kot del, ki predstavlja celoto (Fiske in Hartley 2003, 32). Z vidika analize diskurza je uporaba metonimij pomembna predvsem zato, ker njihova uporaba novinarjem pripomore k zameglitvi odgovornosti za določena družbena dejanja ali povzročitelje. Ponavadi se uporablja tako, da vzrok ali povzročitelj nadomešča produkt ali pa uporabnik produkta nadomešča objekt (Glej Erjavec in Kovačič, 74). V tem primeru je besedno zvezo »policiste na konjih« nadomestil izraz »konjenica«, s tem pa je novinar tudi dramatično poskušal prikazati razmere na protestnem dogajanju. Izraz konjenica predstavlja veliko enoto ali skupino, čeprav je šlo za nekaj policistov na konjih. Ta izraz konotira na vojaško izrazoslovje, kar še dodatno povečuje dramatičnost dogajanja.

Maribor, 26. 11. 2012.

Voditeljica: **»V Mariboru pa je znova tudi gorelo, vneli so se spopadi med izgredniki in policisti, tam vlada obsedno stanje, uporabljen je bil tudi solzivec. Kaj se dogaja, sprašujem našega poročevalca«** (TV Dnevnik 2012a).

Poročevalec 2: **»Ja, tukaj je že od jutra obsedno stanje, nad mestom kroži helikopter, policisti pa so območje varovali celo s konjenico. Tukaj je pravo vojno stanje. V bistvu, policistov je sedaj skoraj toliko kot protestnikov«** (24ur 2012a).

Ljubljana, 27. 11. 2012

Poročevalka 1: **»Ja, lahko vidite, v mestu je še vedno izredno stanje«** (TV Dnevnik 2012b).

Poročevalec 2: **»Ja, dopoldan je kar 10 posebnih policijskih enot, približno 50 policistov je ob 18. uri zaprlo Gregorčičevo ulico, priča smo bili izjemno dramatičnemu prihodu policistov s sirenami, utripajočimi lučmi«** (prav tam).

Poročevalec 3: **»Protestniki še vedno mečejo v policiste jajca in tudi kocke. Policisti poskušajo umiriti, a jim ne ratuje«** (24 ur 2012b).

Poročevalka1: **»Ja, nekaj tisoč ljudi je še vedno pred Državnim zborom, ta je močno, močno zastražen«** (TV Dnevnik 2012b). Z uporabo iteracije ali ponavljanja, je poročevalka poudarila kako zelo zastražen Državni zbor v resnici je in s tem dodala noto dramatičnosti.

30. 11. 2012 , Shod proti politiki Republike Slovenije

Poročevalka1: **».../Policisti in protestniki so se spopadli, zopet je tu gorelo, par ljudi je bilo aretiranih. A vendarle, strasti so se tukaj razvnele, pirotehnična sredstva so se uporabljala na veliko, petarde, rakete, več stvari je gorelo...«** (TV Dnevnik 2012d).

Poročevalec 2: **»Parkirišče pred Državnim zborom je včeraj za kako uro postalo pravo bojno polje. Policisti pa so prvič v zgodovini Slovenije uporabili vodni top«** (24 ur 2012d).

Maribor, 3.12.2012

Poročevalec 1: **»V Mariboru je zelo vroče. Namreč okoli pol šestih se je množica začela premikati na Trg generala Maistra. Tu se je ravnokar pred nekaj trenutki zgodil pravi**

stampedo, namreč proti občini leti vse, menda bi naj celo stekla, odmevajo glasne eksplozije, tudi pirotehnična sredstva, tukaj znova stampedo» (TV Dnevnik 2012g). Novinarski izdelki, v poplavi množično posredovanih informacij (članki, oddaje), zahtevajo takojšnjo privlačnost in postavitev uporabnika občila v središče dogajanja, zgodbe, napetosti. Zaradi tega so pogosto na robu poneverjanja objektivne stvarnosti z namenom ustvarjanja čim boljše zgodbe in s tem čim boljšega branja. Fiske in Hartley (2003, 155) pojav trivialnosti poročanja, senzacionalizma in novinarske prakse, kjer imajo vizualni elementi prednost pred vsebino problema, označita kot nedoseganje novinarskih standardov.

Poročevalec 1: »Policija nekako odbija protestnike, da se ne bi zgodila še večja škoda. Kaj bo še iz tega, ne vemo, saj naj bi policija po neuradnih podatkih pripeljala iz Ljubljane vodni top« (TV Dnevnik 2012g).

Voditeljica: **»Meniš, da bi se zadeve lahko zaostrele?«**

Poročevalec1: **»Ja, v Mariboru se razmere močno zaostrejejo, lahko vidimo, kako policija dobesedno tišči protestnike stran od Občine. Proti Občini so namreč letele petarde, svetlobne rakete, granitne kocke. Lahko smo spet opazili skupine zamaskiranih mladih skrajnih desničarjev. Proti policiji leti marsikaj, tudi proti nam v tem trenutku.«** (TV Dnevnik 2012g)

Poročevalec 2: **»Nekateri posamezniki, le peščica jih povzroča nered in provocira. Vandali, le nekaj 20 jih je, so očitno postali nevarni, mirni protestniki bežijo. Čez dan so sicer bili protesti mirni, polni, zelo bučni«** (24 ur 2012g).

Poročevalec 2: **»Stvari letijo po zraku, nekateri poskušajo vreči pirotehnična sredstva vse do helikopterja«** (24 ur 2012g).

Tretjeosebni, vsevedni poročevalec: **»To so protesti, kot jih ne pomnimo. Bilanca je zaskrbljujoča. Mesto je včeraj spominjalo na vojno območje. Spopadi s policijo so se vrstili na več koncih po Mariboru«** (24ur 2012b). Rabo besede »bilanca« v tem kontekstu lahko označimo za evfemizem, kar je za poročanje o nasilju, vojnah in drugih izrednih okoliščinah precej pogosto (glej Richardson 2007, 69).

Poročevalec 1: **»V Mariboru je obsedno stanje, tukaj vse gori«** (24ur 2012a).

Poročevalec 2: **»Celo v helikopter so poskušali metati steklenice«** (TV Dnevnik 2012g).

Poročevalec 3: **»Povsod letijo kocke, bakle, petarde, ogromno je pirotehničnih sredstev«** (24ur 2012f).

Hiperbole so še en izmed načinov dramatiziranja in so orodje senzacionalizma. Gre za uporabo prekomernega pretiravanja, da bi dosegli retorično zadovoljiv učinek. Van Dijk (1988, 111–118) je v svojem delu govori, da se tovrstnih retoričnih načinov poslužujejo novinarji predvsem pri opisovanju nasilnih dejanj, kriminala in poročanju o manjšinah. Vse besede, še posebej pa samostalniki, pridevniki, glagoli in prislovi nosijo poleg denotativnega še konotativni pomen (Erjavec in Kovačič 2007, 55). Z uporabo besednih zvez »obsedno stanje«, »vojno stanje«, »bojno polje« se slika prekomerna dramatizacija in senzacionalizem dogajanja.

Poročevalec: »Policija nekako odbija protestnike, da se ne bi zgodila še večja škoda« (TV Dnevnik 2012g). Richardson (2007, 179–181) takšno poročanje izpostavi kot propagandistično, s pomočjo katerega so konflikti predstavljeni na radikalno polariziran način – boj med dobrim in zlim – takšen diskurz omogoča zgolj dve poziciji – za ali proti. Propagando razume kot sistematični poskus oblikovanja percepcij in vedenja, da bi dosegli določen odziv, ki je pretežno v korist nekoga.

Poročevalec: **»Kaj bo še iz tega, ne vemo, saj naj bi policija po neuradnih podatkih pripeljala iz Ljubljane vodni top«** (TV Dnevnik 2012g).

././menda bi naj letela celo stekla, odmevajo glasne eksplozije, tudi pirotehnična sredstva (TV Dnevnik 2012g).

Oblike modalnosti se v tekstu nanašajo na sodbo, komentar in stališče, še posebej pa na to, kako je govorec prepričan v svojo trditev (Erjavec in Kovačič 2007, 67). Modalnost omogoča nadaljnji korak v analizi in kaže, da ne obstaja le povezava med vsebino in obliko, temveč tudi med vsebino in funkcijo. Izbira modalnosti je indikacija za novinarsko stališče, sodbo in politično prepričanje ter je eden izmed ključnih elementov medosebne funkcije jezika (Richardson v Erjavec in Kovačič, 68). Richardson (2007, 71) pravi, da je poleg posredovanja informacij temeljni cilj novinarjev prepričati občinstvo, da so njihove interpretacije v novinarskih prispevkih racionalne in primerne. Izbira modalnosti je tako indikacija

novinarskega stališča ali sodbe, novinar pa lahko z uporabo modalnosti doseže znatne politične učinke (Erjavec in Kovačič 2007, 68). **»/.../naj bi poslali celo vodni top«** lahko označimo kot t. i. obligacijska modalnost, saj se nanaša na prihodnje dogodke in na stopnjo možnosti, do katere novinar verjame, da bo do dogodka res prišlo. Čeprav ne gre za kategorično modalno trditev, lahko tudi negotova oblika modalne trditve, v tem primeru **»naj bi«**, povečuje stopnjo strahu, dramatičnosti in udarnosti posameznega dogodka (glej Richardson, 2007).

Na podlagi zgornjih izjav, lahko vidimo, da sta imela nasilje in izgrede ključno vlogo pri poročanju o vseh ključnih preučevanih protestnih dogodkih in sta bila veliko bolj izpostavljena v novinarskem poročanju. Poudarek je tako bil vsekakor na nasilnih izgredih in ne na razlogih za ulične proteste tisoč nezadovoljnih državljanov Slovenije. Po mnenju Erjavčeve (2003, 131) novinarji redko poročajo o aktivni participaciji državljanov, razen o tisti, ki vključuje protest in demonstracije. Pa še takrat se novinarske zgodbe osredotočajo na nasilje in ne na cilje državljanske participacije.

Kot smo lahko mnogokrat opazili v zgornjih navedbah, je dogajanje opisovano izjemno dramatično, senzacionalno. Večkrat so novinarji uporabljali besedne zveze **»obsedno stanje, vojno stanje, stampedo«**. Petrovec (2003, 7) pravi, da mediji poročajo o kriminaliteti na senzacionalističen način. V skladu s povpraševanjem občinstva se osredotočajo na najbolj spektakularne izraze nasilja, poleg tega pa se jim posvečajo v obsegu, ki je povsem nesorazmeren z dejansko količino storjenih dejanj. **»Vse gori«, »Po zraku letijo kocke, topovski udari, steklenice, bakle«** izražajo prekomerna nasilna dejanja, čeprav potem novinar pove, da sicer gre za **»peščico nasilnežev«**.

Dalje je Petrovec prepričan (2003, 7), da čezmerna količina nasilja v medijih v povezavi z ogorčenimi novinarskimi komentarji o neučinkovitosti in priznavanju pravosodja, ko le-to obravnava nasilna dejanja, zbuja v javnosti občutek, da je kaznovalna politika preblaga in da je treba zaostri vse, kar je povezano s preprečevanjem kaznivih dejanj. To smo lahko zasledili v novinarskih prispevkih v dnevih po dogajanju, ko se je sprožila polemika o slabem delovanju nadzornih institucij pri preprečevanju nasilnih izgredov in organiziranih skrajnih skupin.

Gledano v luči novinarskega pokrivanja dogodek postane zanimiv šele tedaj, ko izbruhne nasilje, reportaže pa so večinoma usmerjene na nasilne dejavnosti izjemno majhnega števila ljudi (Carter in Weaver 2003, 36).

Nasilje uprizarja bolj družbene, kot osebne relacije in se umešča v kontekst boja med dobrim in zlim, pravičnim in nepravičnim, učinkovitim in neučinkovitim ter kulturno sprejemljivim in odklonskim (Fiske in Hartley 2003, 145). Kriminaliteta v novinarstvu se postavi v vlogo utrjevanja in opravičevanja hegemonije kot sistema družbene ureditve. Vladajoči razred lahko zagotovi, da se bodo politične demonstracije končale z nasiljem in ogrožanjem varnosti ter premoženja in so najboljša osnova za vzpostavitev težkih sankcij. Zato je kriminalizacija političnih in ekonomskih konfliktov temeljni način družbenega nadzora (Hall in drugi 1978, 189–190). Objektivnost, kot jo slika svet novičarstva, nujno kliče po marginalizaciji protestnih skupin v skladu s konceptom konsenza. Novinarjeva pričakovana dolžnost, da ustrezno reprezentira dogodke na razumljiv način, ga nujno sili v namerno ali nenamerno diskriminacijo ali marginalizacijo protestnih skupin in družbenih gibanj. Kulminacija tega privede po Hallu do poimenovanja tovrstnih gibanj kot nekaj »zunaj civilizirane družbe« (Hartley 1989, 81–86).

Že zgoraj smo navedli nekaj primerov dramatičnega opisovanja dogodkov. Izjave, kot so **»priča smo bili izredno dramatičnemu prihodu policistov«**, **»vojno stanje«**, **»bojno polje«**, **»obsedno stanje«**, **»stampedo«**, **»kaotične razmere«**, **»po zraku leti vse, kar je možno«**, **»proti policistom leti, kar jim pride pod roke«**, **»od udarca se je zgrudil«** so le nekateri primeri populizma, uporabljenega z namenom orisovanja dogodkov in dramatičnosti razmer na protestih shodih. Calwell (1995, 352) opiše tovrsten televizijski diskurz kot vizualni ekshibicionizem in pretirano stilizacijo. Po njegovem se televizijske dnevnoinformativne oddaje bolj kot na samo vsebino osredotočajo na način in stil upovedovanja.

Poročevalec: **»Po včerajšnjem divjanju v Mariboru so danes ostala le polomljena stekla, pepel in grafiti. Občinska stavba je popolnoma uničena«** (TV Dnevnik 2012h). Tragični in

dramatični položaj razdejanja, ki je ostalo po spopadih med nasilno manjšino in policijo, odmeva kot moralna sodba o kriminalu in utrjuje splošno sprejete družbene vzorce vedenja.

Voditelj 1: »**Pa se lahko v Mariboru zadeve dodatno zaostrijo?**« vpraša voditelj TV Dnevnika novinarja na prizorišču (TV Dnevnik 2012b).

Voditeljica 2: »**So zamaskirani napadalci člani organiziranih desničarskih skupin?**« (TV Dnevnik 2012e).

Tako je v prvi izjavi vključeno retorično vprašanje ali se bo dogajanje v Mariboru ponovno zaostri, in od novinarja na terenu se pričakuje, da se bo temu potrdil, saj je odgovor že vnaprej jasen in logičen. Novinar odgovori: »**Razmere so vse bolj napete iz minute v minuto, kaj pa bo, pa bomo videli**« (TV Dnevnik 2012b). S tem je na vprašanje voditeljice poročevalec posredno odgovoril, da se bodo zadeve vsekakor zaostri in da lahko gledalci to tudi pričakujejo. Pri drugi izjavi pa retorično vprašanje kaže na označevanje skupine posameznikov kot organizirane in z jasnim političnim predznakom, kar je povzročilo tudi politizacijo diskurza o skupinah izgrednikov v nadaljevanju.

3.3 PROTESTNIŠKI DISKURZ: »VSI STE GOTOVI«

»Iznajdba neodtujenih form izražanja tega spoznanja in politična lucidnost gesla »Gotof je« sta bila dejavnika, ki sta odprla možnost, da ljudje vsaj za hip prepoznajo svoje realne potrebe in drug drugega v njih« (Pavlišič 2013).

Čeprav so ključna mesta v diskurzu o protestih zasedli nasilni izgredi, nekateri novinarji niso pozabili na vzroke protestov, nekateri pa so jih kar malce zanemarili. Izjava enega izmed udeležencev protestnega shoda v Mariboru se glasi: »**Hočemo pravno državo, mi nismo drhal, mi smo ljudje**« (TV Dnevnik 2012a).

V podobni maniri so se izražali tudi drugi protestniki:

Protestnik 1: »**Protestiramo proti tej vladi naši, pa proti županom**« (TV Dnevnik 2012b).

Protestnik 2: »Kangler je že gotof, zdaj pa gremo naprej na vse politike, vsi morjo it, od vrha pa vse navzdol« (TV Dnevnik 2012d).

Skupina protestnikov: »Ne bomo plačali vaše krize!« odmeva iz ljubljanskih ulic (TV Dnevnik 2012d).

Bes intelektualnih posameznikov kot razumski glas civilne družbe pravi:

Žiga Vodovnik: »To ni antisistemski protest, ampak protest za pravno državo, da bo sistem deloval« (24 ur 2012č).

Protestnik 1: »Glavna tema protestov bo začela upadati. Mi nismo za nasilje, ampak proti politiki.« (24ur 2012g).

Protestnik 2: »Jaz ne bom delo problemov, maska je zato, da pokažemo, da smo hudi« (24 ur 2012g).

Poročevalec: »Maribor je zajel val novih protestov. Ljudje, ki so razočarani nad politično elito, župani, korupcijo in krčenjem socialne države ter nedelovanjem pravne države, so prišli protestirati. Več tisoč jih je tukaj« (24 ur, prav tam).

To je le nekaj izmed izjav, ki so jih posneli terenski novinarji. Izrazi »gotovi ste«, »fertik ste«, »konec je, lejga«, »zahtevamo pravno državo« so bili glavni slogani vseh protestov. Tovrstne besedne zveze kažejo na populističen diskurz neorganizirane množice, ki se poistoveti na račun uporabe skupnih, enostavnih besednih zvez. Zahteve po odstopih vseh političnih elit so se vrstile. »Vsi so isti« je odmevalo iz ust razočaranih protestnikov. Želje, frustracije ljudi so se spreminjale v zahteve in zgoraj naštetih vzkliki so enostavna, populistična manifestacija ponotranjenih frustracij.

3.4 KRIMINALIZACIJSKI DISKURZ: »BANDA HULIGANSKA«

Protestnik 1: »Zgodil se je en incident, ostali protestniki smo jih uspeli umiriti. In najbolj dragocen dogodek, kateremu sem bil priča, je, ko so si ljubljanski navijači, Green

Dragonsi, segli v roko z Violami« (TV Dnevnik 2012c). S tem je želel povedati, da nasilje ni bilo glavno sporočilo protestov, vendar so bili posamezni dogodki le del celote.

Poročevalka 1: **“Večina je včeraj prišla spontano, pred parlament pa so bili speljani in zavedeni s strani nasilnih posameznikov» (prav tam).**

Nato eden izmed novinarjev RTV Slovenije pove: **»To so bili isti ljudje kot v ponedeljek, le da so tokrat prišli bolj organizirani in z namenom provokacije« (TV Dnevnik, 2012c).**

Protestnik 2: **»Zamaskiranci, ti so začel' letet' tja z raznimi palicami in petardami in vsem in pol so logično policaji so jih pahnili in uni so se umaknil' tule med normalen folk in pol so začel' tam iz normaln'ga folka v'n srat mrzle in so policaji pol začel' tam solziv'c, kako bi reku na ta bogi folk začel' metat« (TV Dnevnik 2012e).** Langer (1998, 84) vlogo očividcev kot pričevalcev dogodkov, označi kot uprizoritev dogajanja, ki bi naj podajala ključne podrobnosti posamezne zgodbe, s katerimi se nakazuje na to kako so se dogodki odvijali, pri tem pa vzbuja določeno mero identifikacije in sočutja.

Protestnik 3: **»Naj pridejo uni, ko so proti tej politiki, ne pa da pridejo uni, k' so pr'šli sam' policiste tepst«**, je bil kritičen do nasilne manjšine, kar znova odraža željo večine udeležencev po mirnem in dostojanstvenem protestu.

Z dnem 4. 12. 2012 je ob posnetkih razbite občinske stavbe v Mariboru bilo slišati te izjave: **»Banda huliganska,«** je dejal starejši občan Maribora. Poročevalka pa nadaljuje: **»Mnogi mimoidoči so ob pogledu na občinsko stavbo danes dobesedno obnemeli.«** Sledi nova izjava: **»To je shod huliganov,«** je dejal nek drug jezen starejši občan. S to izjavo so posplošeno enačili vse protestnike v skladu z manjšimi incidenti (TV Dnevnik 2012h).

V prispevku dogajanja v Mariboru novinarka 24ur pravi: **»Sodu je izbilo dno, ko so huligani začeli na policiste metati balone, napolnjene z barvo, da ti ne bi več videli, in jih polivati bencinom, da bi ti zagoreli.«** Dramatično upovedovanje nasilja nad policisti potrjuje prevladujoč diskurz o pobesneli množici protestnikov in reprezentira vse udeležence z istim imenovalcem.

Protestniki še vedno mečejo v policiste jajca in tudi kocke. Policisti poskušajo umiriti, a jim ne ratuje« (24ur 2012b).

Mills (1995, 143–144) pravi, da analiza tranzitivnosti obravnava, kako so dejanja reprezentirana, kakšna dejanja se pojavljajo v tekstu, kdo jih izvaja in komu so storjena, torej kdo počne kaj in komu. Kot smo ponazorili spremembo diskurza, ki opisuje določene akterje kot storilce in določene akterje kot žrtve, lahko posledično opazimo tudi transformacijo tranzitivnosti. Transformacija, v kateri je prehodno dejanje spremenjeno, je v novinarstvu pogosta (Erjavec in Kovačič 2007, 62). Če analiziramo tranzitivnost, lahko vidimo, da je policija reprezentirana kot objekt nasilnega prehodnega dejanja, stavkajoči pa se pojavljajo kot akterji nasilja. **A vendarle, strasti so se tukaj razvnele, pirotehnična sredstva so se uporabljala na veliko, petarde, rakete, več stvari je gorelo...**« (TV Dnevnik 2012d). Kot tudi izjava **»vse gori«** pa so z vidika tranzitivnosti izjave, ki dopuščajo možnost izbire, kako so se dogodki odvijali, te odločitve pa so vedno ideološke (Richardson 2007, 205–206).

Poročevalec: **»V Mariboru je dve uri vladalo pravo vojno stanje, spopadi na vseh glavnih trgih in ulicah, pa aretacije huliganov. Goreli so smetnjaki. Tole je kocka, ki jo je vrgel eden izmed huliganov, zalučal vanj in zaradi katere se je policist le zgrudil«** (24 ur 2012g). Pri izbiranju vodi novinarje načelo lova za senzacijami, za spektakularnim. Televizija kliče po dramatizaciji v obeh pomenih te besede: dogodek postavi na prizorišče in povečuje njegovo težo, njegov dramatični, tragični značaj (Bourdieu 2001, 17).

Na Dnevniku prosijo za komentar delavca, ki je naslednji dan popravljajl poškodbe na Trgu generala Maistra v Mariboru: **»No, ti trgi niso namenjeni takim huliganom, to je za tako ljudstvo, kot je b'lo včasih...miroljubno«** (TV Dnevnik 2012h). Še eden izmed mnogih prikazov, kako se je oblikoval diskurz o protestih in nasilju ter s tem vplival na percepcijo širše populacije. V primeru, ko nekoga označimo slabšalno, npr. za barbare ali huligane v našem primeru, to omogoča, da se do njih tudi vedemo tako. Razvrednotenje nekoga prinaša tudi poudarjanje lastne moralne superiornosti (Richardson 2007, 209-210). Poleg tega je v izjavi delavca moč opaziti predpostavko, da so bili vsi, torej »ljudstvo« nekoč miroljubni, danes pa to ne velja več. Predpostavljjanje je zdravorazumsko in implicitno vključevanje trditve v tekst. Je koncept, ki izraža implicitni pomen danega, in to, kar je dano, je nesporno in resnično (glej Erjavec in Kovačič, 2007).

Način, na katerega so ljudje poimenovani v novinarskem poročanju, ima pomemben vpliv, kako so ljudje zaznani in upoštevani v družbi (Richardson 2007, 49). Pri obravnavanem primeru lahko zaznamo, da je raba predikata "banda huliganska" posplošeno zaznamovala vse udeležence protestov, čeprav je bilo moč zaslediti, da je bilo »**med tisoč miroljubnimi protestniki zgolj nekaj 20 razgrajčev**« (24ur 2012f).

Vedno znova so minorni incidenti, kjer so vpletene nekatere oblike nasilja v takšni ali drugačni luči, uporabljeni za diskreditacijo tistih, ki izražajo svoje mnenje prek protestov (Carter in Weaver 2003, 28). Številni stilemi kažejo željo po opaznosti, torej po pridobivanju bralcev ali gledalcev, vendar so ti stilemi zavajajoči in obljublajo več, kot razloži samo besedilo, nekateri pa so potencialno žaljivi. Jezikovna sredstva privabljajo bralca/gledalca, vendar na način, da iščejo stik prek čustvene vpletenosti ali različnih sodb (Kalin Golob 2003, 233).

Richardson (2007, 49) pravi, da način, na katerega so ljudje poimenovani v novinarskem poročanju oz. medijskem diskurzu, močno vpliva na percepcijo občinstva. Ker so prednjačile besede »razgrajčiči«, »huligani« ipd., je tako poimenovanje lahko imelo znaten vpliv na to, kako ljudje dojemajo posameznike ali celotno skupino protestnikov.

Reisigl in Wodakova (2001, 45) pravita poimenovalni izbiri referenčna strategija in trdita, da izbira, da posameznika ali skupino opišemo kot nekaj in ne kot nekaj drugega, služi različnim psihološkim, družbenim in političnim namenom. Z oznako »huligani« so bili zaradi načina upovedovanja in diskurza v Dnevniku slabšalno prezentirani prav vsi protestniki, medtem ko so na 24ur presenetljivo večkrat poudarjali, da gre zgolj za peščico nasilnežev.

Reisigl in Wodakova (2001, 54) sta definirala izbor besed, s katerimi označimo temeljne vrednote posameznih akterjev s pomočjo predikativne strategije, in pravita, da »so osebe označene in določene glede na kvaliteto, kvantiteto, prostor, čas ...«, Richardson (2007, 51) pa opozarja na rabo predikatov z namenom kritiziranja in poniževanja določenih družbenih akterjev, včasih z velikimi družbenimi posledicami. In te družbene posledice je seveda bilo moč zaslediti v nadaljevanju, ko se je razvil politični diskurz o protestih in so izgredi dobili politične implikacije.

Dnevnoinformativne programe so pri poročanju polnile polemike o ravnanjih policije. Zanimivo je bilo spremljati poročanje o ravnanjih in vlogi policistov od prvih nasilnih izgrediv v Mariboru, dne 26. novembra in v času Shoda proti politiki RS v Ljubljani ter 3. mariborske vstaje.

Poročevalec: **»Policisti niso izbirali sredstev, pravijo, namesto na huligane so se spravili nad množico«** (24ur 2012b).

Udeleženec: **»Kolega so zalili...so mu stuširali glavo s solzivcem, 4 ure ni mogu odpret oči, čeprav ni nič naredu«** (24ur, prav tam).

Voditeljica: **»No, danes je na trgih in ulicah v Mariboru mirno, a vrstijo se očitki, da je policija presegla pooblastila. O tem pišejo udeleženci protesta na družabnih omrežjih, vrstijo se opisi domnevno spornega ravnanja policistov, močno pa razburja tudi včerajšnji posnetek, objavljen na Youtubu, ki dokazuje, da so policisti sedeče protestnike razgnali s solzivcem. Policisti očitke o pretirani uporabi sile zavračajo«** (TV Dnevnik 2012b).

Tretjeosebni pripovedovalec: **»Pretepanje protestnikov, uporaba sile in solzivca, oklepanje v lisice, vodenje na postajo, no, to pa je bila druga stran včerajšnjih protestov. Posneli smo izjavo udeleženca, ki je pretreseno in nemočno opazoval, kako so policisti pretepali mlajšega moškega«** (TV Dnevnik 2012b).

Izjava očividca: **»Potisnali so ga preko tistega korita za rože, da je pado na mizo notri, na tla. Pol so pa skočili vsi trije na njega s kolena, potem so ga pa s pendrekom tepli«** (TV Dnevnik 2012b).

Takoj po prvih nasilnih izbruhih so medijsko sfero zaokrožile polemike o pretirani uporabi policijske sile in prisilnih sredstev, kot so solzivec in policijski pendreki. Z uporabo tovrstnega diskurza so policisti postali glavne tarče zgražanja širše javnosti. Temu pričajo tudi številne medijske objave, članki, izjave za javnost in komentarji po uličnih izgrediv, kjer so različni posamezniki ravnanje policije označili kot **»nezaslišano«**, **»nedopustno«**, **»nesprejemljivo«**,

»grobo in nediskriminatorno¹⁵«. Posledično je v percepciji ljudi prišlo do nekakšnega boja med protestniki in policisti, kar pa je zameglilo resnične vzroke in problem protestnih shodov.

Kot pravi Kuzmanič (2002, 37), percepiranje policistov kot eksplicitnih in implicitnih sovražnikov kaže na upadanje ali celo izginjanje nenasilnega političnega udejstvovanja. Brž ko iz policistov naredimo sovražnike oz. bolje, se predamo sovražanju, je celovita izhodiščna postavitev načelne nestrukturiranosti postavljena pod vprašaj. »Tako so se, na primer, uniformirani »varuhi reda v službi ljudi« nenadoma tudi v očeh splošne javnosti izkazali za oboroženo tolpo, ki brez milosti po nareku svojih političnih gospodarjev napade ljudi z bojnimi plini in konjenico, jih pretepe, zapre in drugače nadleguje...« (Pavlišič 2013).

Za prezentacijo neodobravanja policijskih dejanj so povprašali tudi neodvisne strokovnjake. Profesor Dobovšek s Fakultete za varnostne vede je uporabo sile komentiral takole: **»Provokacija z nasiljem pomeni odgovor z druge strani, da je bila taka uporaba sile pretirana«** (Dnevnik 2012b). Hall (2012, 410–411) je trdil, da je legitimacija in reprodukcija vsebine povezana z uporabo elitnih osebnosti in njihovih definicij situacij. Tukaj se večkrat pojavljajo t. i. intelektualne elite, ki s svojimi izjavami pripomorejo k analitičnemu pristopu do nekega obravnavanega problema. In tako je legitimacija prevladujočega diskurza dobila širšo sliko.

Z besedami novinarja-poročevalca lahko ponazorimo reprezentacijo policistov kot grešnih kozlov. **»Pošteno jih bo razjezilo tole, da so protestniki uporabili takšno silo, kot so jo«** (Dnevnik 2012b). Z uporabo tovrstnega diskurza so postavili policiste v ospredje kot glavne krivce nasilnih izgrediv. V naslednjih dneh se je reprezentacija policistov popolnoma spremenila.

¹⁵ glej rtvlo.si. Po mariborskih protestih ostre obsodbe nasilja. (27. november 2012)

3.5 VIKTIMIZACIJSKI DISKURZ

Poročanje o žrtvah ali iz vidika žrtev pomeni fokusiranje novic na individualno osebo ali skupino ljudi, ki so zaradi nepričakovanih razmer ali dogodkov, utrpeli določeno škodo ali posledice. Kritiki takšno vrsto novic ali poročanja najraje označijo za trivialno, večkrat opisano kot senzacionalistično. Okoliščine, v katerih so se znašle žrtve, bi naj pri gledalcih vzbujale sočutje, patos ter dramatično vzdušje novic (Langer 1998, 74–81).

Voditelj: **»Za slovensko policijo je eno izmed najtežjih varovanj v zgodovini samostojne Slovenije. Še pred protestom pozivali k mirnim protestom. Sporočajo, da so tudi oni slabo plačani uslužbenci. Več sto jih je včeraj skrbelo za varnost«** (TV Dnevnik 2012e).

Poročevalec1: **»Policija je spoznala, da je v službi ljudi. Policisti, ki niso bili tam v službi, so se pridružili protestnikom«** (TV Dnevnik 2012e).

Poročevalec 2: **»Ljudje so v znak spoštovanja in miroljubja policistom delili cvetje«** (24ur 2012d).

S tem so mediji policiste prikazali kot varuhe javnega reda in miru ter jih približali ljudstvu, čeprav so še pred dnevi o njih poročali kot o nerazumevajočih nasilnežih. Sledijo podobne izjave.

Poročevalec 3: **»Posredovanje v Mariboru je bila ena izmed težjih vlog, priznava Matjaž Čuček, policist s 17-letnimi izkušnjami. Kljub udarcem in granitnim kockam pa je najtežje stati nasproti ljudem«** (Dnevnik 2012č).

Izjava policista: **»Vedno je težko stati nasproti ljudstvu, ampak mi imamo samo eno možnost, upoštevati zakon«** (Dnevnik 2012č).

Po zadnjih nasilnih izgredih v Mariboru se je zgodil preobrat in tako so policisti postali žrtve. Z uporabo melodramatskih osebnih pristopov so mediji reprezentirali čustveno in emocionalno individualizirano plat vloge policistov, ki so v službi javnosti utrpeli hude poškodbe. Vrstile so se izjave o poškodovanih policistih, ki so morali noč preživeti na urgenci. Ko so obiskali enega izmed njih, je izjava potekala takole:

»Danes smo obiskali ranjenega policista, vaje vsega hudega je tudi danes pretresen nad sinočnjim dogajanjem« (TV Dnevnik 2012h). Labanova (2007, 158) to poimenuje prikaz osebne plati javnega dogodka, saj s tem gledalcu pomaga pri razumevanju implikacij in posledic takšnih dogodkov.

Policist: **»Neposredno v policiste rakete letijo, samo opremi se lahko zahvalim, da še danes tu sedim. Včeraj so name polivali tudi bencin«** (Dnevnik 2012h).

»Samo opremi se lahko zahvalim, da sem danes tu. Imam štiričlansko družino, ki jo moram preživet« (24ur 2012f) je dogajanje komentiral isti policist za oddajo 24 ur, ki je bil poškodovan. Pričevanje o dogodku kaže na vnos ekspresivne subjektivnosti v novice. Ponavadi nas ta del v novicah tudi najbolj preseneti, saj vdira v prostor emocij. Osebne izkušnje v novicah dogodku dodajo pomembnost, nekaj, kar ne more biti zavrženo ali umaknjeno iz njegove reprezentacije (Macdonald 2003, 73).

Izjava matere: **»Nismo vzgajale naše sinove, da bi se izpostavljali v prvi vrsti za to gnilo državo«** (24ur 2012g) kaže na močno individualno čustveno izkušnjo

Poročevalka povzema: **»Ne bomo žrtvovali svojih otrok za to gnilo državo in s prstom pokaže na vodstvo, ki to dopušča, je dejala pretresena mama policista, ki je prišla podpret protestnike«** (Dnevnik, 2012h). Po mnenju Milosavljeviča (2003, 14–15) je za melodramatični pristop značilna močna individualna izkušnja bodisi ustvarjalca besedil bodisi udeleženca. Ta temelji na močnih osebnih čustvih, vpletenosti in konfliktu. Lahko uporabimo tudi Van Dijkov model ideološkega kvadriranja, kjer predpostavi, da je reprezentacija sebe vedno pozitivna, hkrati pa reprezentacija drugih praviloma negativna (Richardson 2007, 51).

Poročevalec: **»Množica se je razkadila, zajela tudi naš reportažni avtomobil in nam onemogočila prenos. Nekaj solzivca smo dobili tudi mi«** (24ur 2012a).

Voditeljica: »**Sedaj se selimo v Maribor, kjer letijo po zraku granitne kocke, protesti so zajeli tudi našo ekipo in nam celo onemogočili prenos v živo**« (24 ur 2012g). Po Laban je tovrstno upovedovanje označeno kot »pojav voditeljevega upovedovanja napovedi novinarskih besedil skozi populističen diskurz kot diskurz ljudskosti in domačnosti, ki se približa gledalcu ter zanj osmišlja svet, akterje in dogodke v njem.« (Laban 2007, 153).

Poročevalec 2: »**Policija je uporabila solzivec, deležni smo ga bili tudi mi**.« (TV Dnevnik 2012g).

Pri tej izjavi gre za neposredno vključitev novinarjev v dogajanje, z namenom prikazovanja resnične dramatičnosti dogodkov in lažje percepcije gledalcev o tem, kaj naj bi se na terenu resnično dogajalo. Tovrstna prezentacija zbuja čustva in sočutje gledalcev do novinarskega dela. Milosavljevič (2003, 81) za takšno poročanje pravi, da mora zgodba vzbuditi čustva in hkrati poskrbeti za njegove čute; to poimenuje doživeto poročanje. Evokativno poročanje in reflektiranje na lastno vlogo je ponavadi način, kako novinar pritegne pozornost občinstva ter ga prebudi iz čustvene otopelosti (Macdonald 2003, 76).

Izjava lastnice razbitega lokala: »**To bomo morali sami plačati, iz svojega žepa. Mi smo vedno tu na udaru, ker smo najbližje**«, (TV Dnevnik 2012h) pretreseno pove lastnica enega izmed lokalov v Mariboru, kjer so dan po protestih ostala polomljena okna. Luthar pravi »Od objektivnega načina konstrukcije novic so mediji v svoji tabloidizaciji prešli k subjektivnemu načinu konstrukcije novice. Institucije so personalizirane in zgodbe povedane s stališča žrtev, akterjev« (Luthar 1998, 15).

Poročevalec 1: »**/.../ proti policistom je poletelo vse, kar je bilo pri roki, steklenice, kocke, pal'ce, bakle, petarde in topovski udari. /.../ Da bi izgretnike razgnala, je policija uporabila solzivec /.../ ampak duh je že ušel iz steklenice**« (TV Dnevnik 2012e). Izjava »duh je že ušel iz steklenice« je t. i. metafora. Po Bergerju (2006, 29) je v metafori razmerje med dvema objektoma opisano s pomočjo analogije, v metonimiji pa s pomočjo asociacije. Tako izjava v metaforičnem pomenu pove, da je nasilje že izbruhnilo in ga ni bilo moč zaustaviti, čeprav so policisti to na vso moč poskušali. S takšnim diskurzom se poročevalci

približajo gledalcem in jim poskušajo opisati situacijo ali dogajanje na čim bolj razumljiv način.

Poročevalec 2: **»Na tleh pred Parlamentom so ostali madeži krvi. Nemi pečat dneva, ko je nasilni izgred manjšine preglasil dostojanstven protest večine«** (24ur 2012č). V tem primeru je raba besedne zveze »nemi pečat dneva« metaforičen izraz za madeže krvi v tem kontekstu. Metafora je beseda ali besedna zveza (tudi označevalec), ki je aplicirana na objekt (označenec), pri čemer se neposredno ali konvencionalno ponavadi ne uporablja (Fiske in Hartley 2003, 31). Ne samo, da zveni bolj dramatično in poetično, novinar je s tem povedal tudi, da je ravno kri tista, ki je posebej zaznamovala dan. Richardson (2007, 66) pravi, da so posebni tipi metafor značilni za posebne novinarske žanre. Predvsem pa jim je skupno to, da vsebujejo dojetje ene stvari v obliki druge.

4 DISKUSIJA

V zgornji analizi smo definirali različne tipe diskurzov in poskušali orisati novinarsko poročanje in njihovo upovedovanje dogodkov, hkrati pa smo izpostavili nekatera uporabljena lingvistična orodja, s katerimi smo analizirali posamezne izjave in ki nazorno prikazujejo novinarske tehnike in metode reprezentacije. S tem lahko tudi lažje kritično ovrednotimo nekatere retorične prvine, ki so se jih novinarji posluževali pri poročanju, kot tudi stilistiko poročanja o dogodkih. Na podlagi kritične analize diskurza, smo prikazali, kateri diskurzi so se ustvarjali s pomočjo medijskega poročanja o protestih v Mariboru in Ljubljani in da se le-ti niso bistveno razlikovali na dnevnoinformativnem programu nacionalne in komercialne televizije. Analizirali smo tudi različne tipe diskurzov, ki so prevladovali glede na to, kakšno pozicijo so zavzemali do akterjev ali dogajanja. Pri tem smo izpostavili militaristični diskurz, ki je prikazoval protestne shode kot vojna območja in z vojaško terminologijo prikazoval dogodke kot dramatične.

Izpostavili smo tudi dihotomijo med kriminalizacijskim in viktimizacijskim diskurzom, glede na to, kako so se poročevalci, sogovorniki, udeleženci pozicionirali ali se izražali o drugih. Dokazali smo tudi, da so elementi nasilja, vandalizma in izgredov prevladovali v medijskem

diskurzu. Presenetljivo je, da so celo v oddaji 24ur bolj izpostavljali nasilne izgrednike kot manjšino in miroljubnost ter dostojanstveno vedenje večine, ki je prišla opozarjat na slabe razmere v državi in nezadovoljstvo z delovanjem politične in gospodarske elite ter nedelovanja pravne države, medtem ko so na TV Dnevniku prav izgredniki dobili osrednji prostor v prispevkih. Obe oddaji pa sta se precej bolj posvečali samim izgredom (in s pomočjo melodramatičnega in senzacionalističnega pristopa ustvarjali vtis usodnosti dogodkov) kot pa širšim družbenim vzrokom za dogodke. Diskurz o nasilju je bil temelj za reprezentacijo dogodkov, saj so bili nasilni izgredi veliko bolj izpostavljeni kot množice nenasilnih protestnikov. Bowman (2012, 54–55) pravi, da sta vedno dva načina, kako lahko reprezentiramo pojav nasilja pri demonstracijah. Prevladuje seveda tisti, ki govori o protestnikih kot nasilnežih. Nasprotujoč pogled temu pa pravi, da obstaja možnost, da so bile nasilne oblike vedenja izzvane.

Pokazali smo različne retorične in narativne tehnike, ki so se jih posluževali mediji pri reprezentaciji dogajanja na slovenskih ulicah in trgih v novembru in decembru 2012. Lahko trdimo, da je populističen in senzacionalističen pristop pri poročanju prevladal nad normativnim poročanjem. Takšno poročanje kaže na proces tabloidizacije medijskih vsebin. Pri takšnem poročanju tudi velja, da so »dogodki upovedani tako, da je problem ali dogodek upovedan kot moralna sodba in dilema« (Luthar 1998, 7). Goodwin (1990, 42–43) pravi, da so za televizijske novice značilni trije trendi, in sicer: povečanje količine predvajanih novice, popularizacija prezentacije novice, kar pomeni, da se novice približujejo popularnemu novinarstvu in se odmikajo od “kakovostnega” novičarstva. In tretjič, novice postajajo vse bolj kontroverzne, tako kot dogodki, ki jih reprezentirajo.

Mediji so s pripovedovanjem lastnih izkušenj prikazovali prekomerno tragičnost dogodkov in s tem vzbujali čustva in občutja gledalcem. Bennet (2003, 45–46) pravi, da personalizirane novice vzpodbujajo ljudi, da zavzamejo egocentrične namesto družbeno angažirane poglede na politične probleme. Kadar je fokus novice usmerjen na “heroje ali žrtve” in “podleže”, medijska preferenca po personaliziranih novicah ustvarja informacije, ki so pristranske in onemogočajo celosten institucionalni pogled na dogodke.

Prav tako sedaj razumemo, da je novinarsko polje neprestan boj za ustvarjanje podob realnosti in pomenov. Kot pravi Fiske (1991, 347), je tekstualni boj za pomene natančno ekvivalenten družbenemu boju za oblast. Bourdieu (2001, 42) pravi, da če hoče nek dogodek postati predmet javne razprave, se mora vsak diskurz in vsaka akcija brez izjeme podvreči preizkusu novinarske selekcije, ki jo novinarji izvajajo, ne da bi se tega sploh zavedali. Uporabijo namreč le tisto, kar lahko zbudi njihovo zanimanje in kar je v skladu z njihovimi kategorijami. Foucault (2001, 31) se sprašuje, skladno s katerimi pravili je bila konstituirana takšna ali drugačna izjava. Deskripcija dogodkov diskurza postavlja povsem drugo vprašanje: kako pride do tega, da se pojavi takšna izjava in da se na njenem mestu ne pojavi nobena druga.

Bolj podrobna analiza poročanja o protestih nam razkrije tudi bolj kompleksno sliko. Na eni strani imamo organizatorje, pobudnike in udeležence protestov, ki imajo pred seboj svoje cilje. Ti cilji so po mnenju McAdama (1996, 338–356) skupni vsem družbenim protestom in gibanjem. Prvi cilj je pritegniti medije in jih spodbuditi k poročanju. Drugi cilj je usmerjati tok medijskega poročanja z namenom, da bi se izognili marginalizaciji ali negativni reprezentaciji njihovega delovanja, tretji cilj pa je zgraditi interno identifikacijo gibanja, njegov namen in predanost med podporniki. Na drugi strani pa je širša javnost, ki si ustvarja mnenje o dogajanju in dogodkih na podlagi poročanja medijev.

Raziskave (glej Chan in Lee 1984) kažejo, da se v primerih, ko protestniki uspejo doseči pozornost novinarjev in medijske sfere kot take, njihova pozornost usmeri bolj na samo delovanje protestnih gibanj in manj na vzroke za njihovo delovanje, širšo družbeno problematiko ali ozadje dogajanja. Poročanje tako postane neke vrste reportaža manjših dogodkov, ki tvorijo protestno dogajanje, ne pa predstavljanja družbenih problemov, ki so privedli do protestnega gibanja. Pokrivanje novic o protestnih gibanjih tudi na primeru Popkove (2014, 38) kaže, da ustvarja vtis, kot da so protestniki raztreseni, razdrobljeni, kaotični in jim manjka skupna univerzalna ideja. Predstavljeni so na način, kot da ne vedo, proti čemu v resnici protestirajo, ali pa nimajo vizije o prihodnosti.

Mediji so torej tisti, ki ne samo prenašajo informacije iz ulice v širšo javnomnensko sfero, temveč te pomene tudi (so)ustvarjajo. Diskurz, predvsem zaradi svojega pomanjkanja zaveze

do jasne politične agende ponuja možnost razmišljanja o hegemoniji in človeškemu sprejetju lastne zatiranosti – brez pomisleka o tem, da so posamezniki nujno pasivne žrtve sistema razmišljanja (Mills 1997, 30). Tu se lahko znova navežemo na Fairclougha (1995, 47), ki pravi, da bi morali medijski diskurz gledati skozi prizmo kompleksnosti in velikokrat kontradiktornih procesov, vključno z ideološkimi procesi. Ključno je tudi razumeti, da so množično posredovani teksti vedno odvisni načina kako so v medijih reprezentirani.

5 ZAKLJUČEK

Kako so v resnici gledalci večernih poročil doumeli protestno dogajanje, je stvar druge analize, zato se v tem diplomskem delu tega poglavja nismo posebej dotikali. Razumevanje sporočil, še posebej tistih povsem političnih, ni nikoli premočrtno oz. linearno, ne glede na samo medijsko poročanje, saj interpretacija sporočil poteka tudi v skladu z našimi individualnimi prepričanji, vrednotami in stališči. Pa vendar so mediji tisti, ki s svojim poročanjem temeljno usmerjajo tok javnomnenjske debate in tako ključno prispevajo k orisovanju sveta in resničnosti okoli nas. V nalogi smo analizirali različne tipe diskurzov, vendar je potrebno poudariti, da posameznega diskurza ne moremo povsem ločiti od drugih. Noben diskurz ni zaključena entiteta, temveč se konstantno spreminja preko stikov z drugimi diskurzi, kar lahko poimenujemo tudi diskurzivni boj, do katerega prihaja. Različni diskurzi reprezentirajo različne načine razumevanja in razlage družbe in družbenih pojavov in se med seboj zapletajo v boj za prevlado ali hegemonijo (Phillips in Jørgensen 2002, 6).

Preko obravnave različnih diskurzov znotraj iste domene, je možno priti do zaključka kateri diskurz je najbolj dominanten, kje obstaja boj med različnimi diskurzi in katere zdravorazumske predpostavke si delijo prevladujoči diskurzi (Phillips in Jørgensen 2002, 142). Prevladujoč diskurz o nasilju je močno vplival na nadaljnjo politizacijo dogodkov in postavitev vseh nenasilnih artikulacij državljanov Republike Slovenije v diskurz o nasilju. Medijske naracije o protestnih dogodkih so bile različne in pogosto nasprotujoče si. Kot smo prikazali v analitičnem delu, so mediji po 2. mariborski vstaji o ravnanju policistov ustvarjali

diskurz, ki je dejanja le-teh močno obsojal. V času protestov v Ljubljani, pa so jih že označevali kot junake in žrtve napadov nasilnih skrajnežev.

Mediji so poskušali reprezentirati avtentične glasove vstaje, ne glede na to ali je šlo za miroljubne udeležence protestov, nasilneže, policiste, žrtve vandalizma ali predstavnike institucij. Poročanje je potekalo v realnem času, na samem mestu dogajanja - trgih in ulicah. Ker je bilo glasov mnogo, ti pa so bili tudi pluralni in so se med seboj močno razlikovali, so poskušali v naracijo zajeti čim širši spekter ključnih akterjev. Dogajanje so poskušali preseliti neposredno »v dom« gledalca. Posledica tega je bila tudi pretirana uporaba stilemov in retoričnih tropov kar je poročanju dalo noto senzacionalizma in tabloidnosti. Kot pravi Milosavljevič (2003, 14–15), resni mediji bi naj temeljili na abstraktnem, racionalnem, analitičnem in univerzalnem. Za tabloidizacijo pa je značilna izkustvena, čustvena in emocionalna prvina. Kadar je zgodba torej usmerjena na dogodek, ne pa v problematiko, ima elemente tabloidnosti. R. H. Brown (1995, 2) pravi, da so mediji, ki so včasih poročali o realnosti (ali jo izkrivljali), sami postali realnost. Pri tem pa z uporabo senzacionalizma, personifikacije in dramatizacije postaja ugled televizijskega novinarstva vprašljiv (Glej Laban 2007, 171).

Novinarske informacije imajo veliko večjo vlogo v družbi, kot se včasih zavedamo, in kot pravi Erjavec (v Kovačič in Golob 2004, 134), je naloga državljanov, da uporabijo novinarske informacije za izboljšanje demokracije v demokratičnem procesu odločanja. In čeprav je aktivizacija državljanov in artikulacija preko populizma in kolektivnih posploševanj lahko označena kot naivnost sive množice neorganiziranih individualnih posameznikov, ki svoje frustracije sproščajo s pomočjo enostavnih kolektivnih gesel, je dogajanje vsekakor pustilo neizbrisljiv pečat v slovenski družbi. Ozadja, vzroki in politične implikacije so tema za drugo diplomsko delo, vsekakor pa lahko rečemo, da so mediji v historični reprezentaciji dogajanja nedvoumno pustili svoj pečat.

6 LITERATURA

1. Allen, Woody. 1978. *Interiors*. New York: Rollins-Joffe Productions.
2. BBC. 2012. Slovenia Protesters Clash With Police. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-20564029> (12. avgust 2014).
3. Bourdieu, Pierre. 2001. *Na televiziji*. Ljubljana: Knjižna zbirka Krt.
4. Berger, Asa Arthur. 2006. *Media Analysis Techniques*. London; New Delhi: Sage.
5. Bennett, W. Lance. 2003. *News: The Politics of Illusion*. White Plains: Longman.
6. Bowman, Paul. 2012. *Culture & The Media*. London: Palgrave Macmillan.
7. Burr, Vivien. 2000. *An Introduction to Social Constructionism*. London, New York: Routledge.
8. Carter, Cynthia in C. Kay Weaver. 2003. *Violence and the Media*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.
9. Chan, Joseph Man in Chi-Chuan Lee. 1984. Journalistic Paradigms of Civil Protests: A Case Study of Hong Kong. V *The News Media in National and International Conflict*, ur. Andrew Arno and Wimal Dissanayake, 183–202. Boulder, CO: Westview.
10. Chomsky, Noam. 2012. *Emerging World Order and the Arab Spring*. Dostopno prek: <http://www.youtube.com/watch?v=C2P6HSRLZgQ> (10. junij 2012).
11. Cousins, Mark in Athar Hussain. 1984. *Michel Foucault*. Basingstoke: Macmillan.
12. Edgerly, Louisa, Amoshaun Toft in Mary Lynn Veden. 2011. Social Movements, Political Goals, and the May 1 Marches: Communicating Protest in Polysemous Media Environments. *The International Journal of Press/Politics* 2011 (16): 314–334.
13. Erjavec, Karmen in Melita Poler Kovačič. 2007. *Kritična diskurzivna analiza novinarskih prispevkov*. Ljubljana: FDV.
14. Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
15. --- 1995. *Media Discourse*. London: E. Arnold.
16. --- 2003. *Analysing discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge
17. Fiske, John. 1991. *Television Culture*. London, New York: Routledge.
18. --- 2004. *Uvod v komunikacijske študije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
19. ---- in John Hartley. 2003. *Reading Television*. New York: Routledge.

20. --- 2004. Televizijska kultura: branja poročil, bralci poročil. V *Medijska kultura.- Kako brati medijske tekste*, ur. Breda Luthar, Vida Zei in Hanno Hardt, 33–97. Ljubljana: Študentska založba.
21. Frow, John. 1985. Discourse and Power. *Economy and Society*. London; Boston: Routledge & Kegan Paul.
22. Goodwin, Andrew in Garry Whannel, ur. 1990. *Understanding Television*. London: Routledge
23. Hall, Stuart, Chas Critcher, Tony Jefferson, John Clark in Brian Roberts, ur. 1978. *Policing The Crisis – Mugging, The State and Law and Order*. London: Macmillan Press.
24. Hall, Stuart. 1992. The West and The Rest. V Stuart Hall in Bram Gieben, ur. *Formation of Modernity*, 275–320. Cambridge: Polity Press.
25. --- 1997. *Representation: Cultural representations and Signifying Practice*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.
26. --- 2004. Delo reprezentacije. V *Medijska kultura - kako brati medijske tekste*, ur. Breda Luthar, Vida Zei in Hanno Hardt, 33–97. Ljubljana: Študentska založba.
27. --- 2012. Ukodiranje/Razkodiranje. V *Mediji in občinstva*, ur. Breda Luthar in Dejan Jontes, 399–412. Ljubljana: FDV.
28. Hartley, John. 1989. *Understanding News*. London; New York: Methuen.
29. Kalin, Golob, Monika. 2003. Stil in novinarski škandal. *Teorija in praksa* 40 (2): 229–244.
30. --- in Melita Poler Kovačič. 2005. Med novinarskim stilom in etiko: senzacionalizem brez meja. *Družboslovne razprave XXI* (49/50): 289–303.
31. Komisija za preprečevanje korupcije. 2013. *Ocena Stanja za leto 2012*. Dostopno prek: https://www.kpk-rs.si/upload/t_datoteke/Ocena_stanja_korupcije_v_RS.pdf (25.avgust 2014).
32. Košir, Manca. 2003. *Surovi čas medijev*. Ljubljana: Založba FDV.
33. Kovačič, Melita Poler in Monika Kalin Golob, ur. 2004. *Poti slovenskega novinarstva danes in jutri: znanstveni zbornik ob 40. obletnici študija novinarstva na Slovenskem*. Ljubljana: Založba FDV.
34. Kuzmanič, Tonči. 2002. *Policija, mediji, UZI in WTC*. Ljubljana: Mirovni Inštitut.

35. Laban, Vesna. 2007. *Televizijsko novinarstvo: hibridizacija žanrov in stilov*. Ljubljana: Založba FDV.
36. Lipsky, Michael. 1968. Protest as a Political Resource. *The American Political Science Review* 62 (4): 1144–1158.
37. Luthar, Breda; Vida Zei in Hanno Hardt, ur. 2004. *Medijska kultura – Kako brati medijske tekste*. Ljubljana: Študentska založba.
38. Luthar, Breda. 1998. Politika Teletabloidov. *Media Watch*. Open Society Institute-Slovenia: Ljubljana.
39. Macdonald, Myra. 2003. *Exploring Media Discourse*. London: Harvard University Press.
40. Markham, Tim. 2014. Social Media, Protest Cultures and Political Subjectivities of the Arab Spring. *Media Culture Society* 36 (89). Dostopno prek: <http://mcs.sagepub.com/content/36/1/89> (15. junij 2014).
41. Matheson, Donald. 2005. *Media Discourses – Analysing Media Texts*. New York: Open University Press.
42. McAdam, Doug. 1996. The Framing Function of Movement Tactics: Strategic Dramaturgy in the American Civil Rights Movement. V *Comparative Perspectives on Social Movements*, ur. Doug McAdam, John D. McCarthy in Mayer N. Zald. 338–356. Cambridge: Cambridge University Press.
43. Mckee, Alan. 2003. *Textual Analysis, beginner's guide*. Sage: London.
44. McLuhan, Marshall. 2007. *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York, London: Routledge.
45. Milosavljevič, Marko. 2003. *Novinarska zgodba*. Ljubljana: Založba FDV.
46. Mills, Sara. 1997. *Discourse – the New Critical Idiom*. London: Routledge.
47. Nielsen, AGB. 2014. Medijske raziskave. Ljubljana, 25. avgust.
48. Pavlišič, Andrej. 2013. Mediji ponovno gradijo legitimnost politike, ki so jo vstaje razgradile. *Media Watch* (44/45). Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/45/uvod/> (25. avgust 2014).
49. Petković, Brankica, Marko Prpić, Sandra Bašić Hrvat in Neva Nahtigal. 2009. Spremljanje in vrednotenje medijev. *Media Watch* 176. Ljubljana: Mirovni Inštitut.
50. Petrovec, Dragan. 2003. *Mediji in nasilje: obseg in vpliv nasilja v medijih v Sloveniji*. Ljubljana: Mirovni Inštitut.

51. Peng, Zengjun. 2008. Framing the Anti-War Protests in the Global Village: A Comparative Study of Newspaper Coverage in Three Countries. *International Communication Gazette* 70 (361). Dostopno prek: <http://gaz.sagepub.com/content/70/5/361>(10. april 2014).
52. Phillips, Louise in Marianne W. Jørgensen. 2002. *Discourse Analysis as Theory and Method*. London, Thousand Oakes, New Delhi: Sage.
53. POP TV. 2012a. 24ur. 26. november. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/z-2-mariborsko-vstajo-proti-kanglerju.html> (15. julij 2014).
54. --- 2012b. 27. november. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/dan-poprotestu-v-mariboru-pozivajo-na-shod-v-ljubljani.html>; (15. julij 2014), <http://www.24ur.com/novice/slovenija/foto-in-video-tezave-so-povzročali-posamezniki-policisti-so-pretiravali.html> (15. julij 2014).
55. --- 2012c. 28. november. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/foto-in-video-v-protestih-v-ljubljani-poskodovani-dve-osebi.html> (16.julij 2014).
56. --- 2012č. 29. november. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/gorenjska-vstaja-pokazimo-da-smo-gorenjci-enotni-naj-se-nas-slisi.html> (17. julij 2014).
57. --- 2012d. 30. november. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/zacel-se-je-shod-proti-politiki-slovenske-vlade.html> (18. julij 2014); <http://www.24ur.com/zacel-se-je-shod-proti-politiki-slovenske-vlade.html> (18. julij 2014).
58. --- 2012e. 1. december. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/skrajne-skupine-skusajo-izniciti-prizadevanja-mirnih-protestantov.html> (18. julij 2014).
59. --- 2012f. 3. december. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/v-ljubljani-kar-trije-protesti.html>: (19. julij 2014); <http://www.24ur.com/novice/slovenija/foto-v-mariboru-se-protestniki-ze-zbirajo.html> (19. julij 2014).
60. --- 2012g. 4. december. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/po-zraku-leteli-prometni-znaki-rakete-bakle-kocke-ranjenih-vec-kot-30-kangler-pa-nic.html> (20. julij 2014).
61. Reisigl, M in Wodak R. 2001. *Discourse and Discrimination : Rhetorics of Racism and Anti-Semitism*. London: Routledge.
62. Richardson, E. John. 2007. *Analysing Newspapers – An Approach from Critical Discourse Analysis*. Hampshire; New York: Palgrave MacMillan.

63. Rogers, Simon. 2011. Occupy protests around the world. *The Guardian*. 17. oktober. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2011/oct/17/occupy-protests-world-listmap> (15. avgust 2014).
64. RTVSLO. 2012. *Obsedno Stanje v Mariboru – Ranjeni policisti, aretirani posamezniki*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/video-foto-obsedno-stanje-v-mariboru-ranjeni-policisti-aretirani-protestniki/296698> (12. junij 2013).
65. --- 2012. *Nekaj deset izgrednikov očrnilo miren protest tisočev v prestolnici*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/video-nekaj-deset-izgrednikov-ocrnilo-miren-protest-tisocev-v-prestolnici/297021> (12. junij 2013).
66. ---2012. *Po mariborskih protestih ostre obsodbe nasilja*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/po-mariborskih-protestih-ostre-obsodbe-nasilja/296764> (27. 12. 2012).
67. Smith, Jackie, John D. McCarthy, Clark McPhail in Boguslaw Augustyn. 2001. From Protest to Agenda Building: Description Bias in Media Coverage of Protest Events in Washington, D.C. *Social Forces* 79: 1397-1423.
68. TV Slovenija, 1. program. 2012a. TV Dnevnik. Ljubljana, 26. november.
69. --- 2012b. TV Dnevnik. Ljubljana, 27. november.
70. --- 2012c. TV Dnevnik. Ljubljana, 28. november.
71. --- 2012č. TV Dnevnik. Ljubljana, 29. november.
72. --- 2012d. TV Dnevnik. Ljubljana, 30. november.
73. --- 2012e. TV Dnevnik. Ljubljana, 1. december.
74. --- 2012f. TV Dnevnik. Ljubljana, 2. december.
75. --- 2012g. TV Dnevnik. Ljubljana, 3. december.
76. --- 2012h. TV Dnevnik. Ljubljana, 4. december.
77. Statistični Urad Republike Slovenije. *Mednarodni Dan Mladih 2013*. Dostopno prek: www.stat.si (25. avgust 2014).
78. Van Dijk, Teun. A. 1991. *Racism and the Press*. London: Routledge
79. --- 2006. Discourse and Manipulation. *Discourse & Society* 17 (2): 359–383. London: SAGE Publications.
80. --- ur. 2011. *Discourse studies - A Multidisciplinary Aproach*. Los Angeles, London, New Delhi: Sage

81. Vezovnik, Andreja. 2009. *Diskurz*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
82. Vreg, France. 2000. *Politično Komuniciranje in Prepričevanje: Komunikacijska strategija, diskurzi, prepričevalni modeli, propaganda, politični marketing, volilna kampanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
83. Wodak, Ruth in Michael Meyer, ur. 2009. *Methods of Critical Discourse Analysis*. Los Angeles, London, New Delhi: Sage.
84. Združenje Novinarjev in Publicistov. *Münchenska Deklaracija*. 1971. Dostopno prek: <http://www.media-forum.si/slo/pravo/pravni-viri/munchenska-deklaracija.pdf> (1. september2014).

PRILOGE

PRILOGA A: Podatki o gledanosti TV Slovenija 1 in POP TV

Date	Channel	Day Part\Variable	AMR %	AMR
26.11 – 3.12.2012	POP TV	19:00:00-19:59:59	19,49%	381.064
26.11 – 3.12.2012	Slovenija 1	19:00:00-19:59:59	9,64%	188.504

(Vir: Nielsen AGB Group)

PRILOGA B: TABELARNI PRIKAZ ANALIZIRANEGA VZORCA

TV Dnevnik		24 ur		
DAN	OZNAKA	DAN	OZNAKA	DOGODEK
26. november.2012	TV Dnevnik 2012a	26. november 2012	24ur. 2012a	2. mariborska vstaja
27. november.2012	TV Dnevnik 2012b	27. november 2012	24ur. 2012b	Protest v Ljubljani
28. november.2012	TV Dnevnik 2012c	28. november 2012	24ur. 2012c	
29. november 2012	TV Dnevnik 2012č	29. november 2012	24ur. 2012č	
30. november 2012	TV Dnevnik 2012d	30. november 2012	24ur. 2012d	Shod proti politiki RS - Ljubljana
1. december 2012	TV Dnevnik 2012e	1. december 2012	24ur. 2012e	
2. december 2012	TV Dnevnik 2012f	3. december 2012	24ur. 2012f	
3. december 2012	TV Dnevnik 2012g	4. december 2012	24ur. 2012g	3. mariborska vstaja
4. december 2012	TV Dnevnik 2012h			

Vir: lasten

PRILOGA C: Transkript poročanja ključnih dogodkov po kronološkem zaporedju

2. mariborska vstaja (26. 11. 2012)

Voditeljica prične: »Trg Svobode v središču mesta so popoldne dobesedno preplavili protestniki. /.../ Znova je gorelo, tudi tokrat so goreli plakati s sliko župana.« (TV Dnevnik 2012a).

V nadaljevanju poročevalka s terena pove: **»V mestu je že od jutra praktično obsedno stanje, policija ves čas kroži, v stanju pripravljenosti je bila tudi konjenica.«** (prav tam).

V drugem vklopu v živo na ulicah Maribora poročevalec začne z: **»V Mariboru je dobesedno obsedno stanje. Policisti so protestnike razgnali tudi s solzivcem, tudi mi smo ga bili deležni, nad mano trenutno kroži policijski helikopter...«** (prav tam).

Voditeljica: **»V Mariboru pa je znova gorelo, vneli so se spopadi med izgredniki in policisti, tam vlada obsedno stanje, uporabljen je bil tudi solzivec. Kaj se dogaja, sprašujem našega poročevalca«** (TV Dnevnik 2012a)

Javljanje v živo: **»Ja, tukaj je že od jutra obsedno stanje, nad mestom kroži helikopter, policisti pa so območje varovali celo s konjenico«** (prav tam).

Poročevalec 24 ur iz terena: **»Množica se je razkadila, zajela tudi naš reportažni avtomobil in nam onemogočila prenos. Nekaj solzivca smo dobili tudi mi. Tukaj je pravo vojno stanje. V bistvu, policistov je sedaj skoraj toliko kot protestnikov«** (24ur 2012a).

Protest v Ljubljani (27. 11. 2012)

Voditelj: **»Sinočnje burno dogajanje v Mariboru je zanetilo tudi prvi protest v Ljubljani. Poglejmo, v središče Ljubljane pred Državnim zborom«** (TV Dnevnik 2012b).

Poročevalka: **»Ja, nekaj tisoč ljudi je še vedno pred državnim zborom, ta je močno, močno zastražen. Policija je tarča današnjih protestov tu v Ljubljani. Protestniki zažigajo slike notranjega ministra, sporočajo mu »fertik si«, nad nami kroži helikopter. Ljudje skandirajo »gotof si, lopov si«, »Maribor, drži se.« Napaden je tudi bil en novinar, pokale so petarde«** (TV Dnevnik 2012b).

Nato vklop na Kongresni trg. V ozadju Dunajska cesta, vse je videti mirno. Poročevalka 1 izjavi: **»Ja, lahko vidite, v mestu je še vedno izredno stanje«** (prav tam).

V nadaljevanju sledi poročanje izpred Vlade RS. Poročevalec 2 začne: **»Ja, dopoldan je kar 10 posebnih policijskih enot, približno 50 policistov ob 18. uri zaprlo Gregorčičevo ulico,**

priča smo bili izjemno dramatičnemu prihodu policistov s sirenami, utripajočimi lučmi« (prav tam).

Poročevalec 24 ur izpred Državnega zbora: **»Protestniki še vedno mečejo v policiste jajca in tudi kocke. Policisti jih poskušajo umiriti, a jim ne ratuje«** (24 ur 2012b).

Sledijo novice dogajanja v Mariboru en dan prej. Novinar napove: **»V Mariboru je po sinočnjem protestu dan minil mirno, a včerajšnje nasilje še vedno močno odmeva«** (prav tam).

Tretjeosebni vsevedni poročevalec pravi: **»To so protesti, kot jih ne pomnimo. Bilanca je zaskrbljujoča. Mesto je včeraj spominjalo na vojno območje. Spopadi s policijo so se vrstili na več koncih po Mariboru«** (24ur 2012b).

30. 11. 2012 – Shod proti politiki Republike Slovenije

Neposredno oglašanje izpred Državnega zbora:

«Ja, oglašam se vam izpred Državnega zbora. Morala bi se vam javiti z druge lokacije, vendar so naju s snemalcem od tam pregnali. Tu je izbruhnilo nasilje, pravzaprav sva tekla še pred dobro minuto. Policisti in protestniki so se spopadli, zopet je tu gorelo, par ljudi je bilo aretiranih.» Pretresena in zadihana je nadaljevala: **»Njihovo sporočilo je bilo lopovi, gotovi ste. Ne vem pravzaprav, kaj se zdaj dogaja, vse se je premaknilo pred Državni zbor, ki je močno, močno zastražen. A vendarle, strasti so se tukaj razvnele, pirotehnična sredstva so se uporabljala na veliko, petarde, rakete, več stvari je gorelo...«** (TV Dnevnik 2012d).

»Na tleh pred Parlamentom so ostali madeži krvi. Nemi pečat dneva, ko je nasilni izgred manjšine preglasil dostojanstven protest večine. Parkirišče pred Državnim zborom je včeraj za kako uro postalo pravo bojno polje. Policisti pa so prvič v zgodovini Slovenije uporabili vodni top« (24 ur 2012d).

3. 12. 2012 – 3. mariborska vstaja

Javljanje v živo iz Maribora. Poročevalec dramatično: **»V Mariboru je zelo vroče. Namreč okoli pol šestih se je množica začela premikati na Trg generala Maistra. Tu se je ravnokar pred nekaj trenutki zgodil pravi stampedo, namreč proti občini leti vse, menda bi naj celo stekla, odmevajo glasne eksplozije, tudi pirotehnična sredstva.** (Dnevnik 2012g)

Policija nekako odbija protestnike, da se ne bi zgodila še večja škoda. Kaj bo še iz tega, ne vemo, saj naj bi policija po neuradnih podatkih pripeljala iz Ljubljane vodni top« (TV Dnevnik 2012g).

Voditeljica Dnevnika vpraša: **»Meniš, da bi se zadeve lahko zaostrele?«** Poročevalec odgovori: **»Ja, v Mariboru se razmere močno zaostrejuje, lahko vidimo, kako policija dobesedno tišči protestnike stran od Občine. Proti Občini so namreč letele petarde, svetlobne rakete, granitne kocke. Lahko smo spet opazili skupine zamaskiranih mladih skrajnih desničarjev. Proti policiji leti marsikaj, tudi proti nam v tem trenutku.**«

Voditeljica zaključí: **»Tako, v Mariboru se vse zelo zaostreje.**«

Medtem na POP TV: V živo se javlja poročevalec: **»Nekateri posamezniki, le peščica jih je, povzroča nered in provocira. Vandali, le nekaj 20 jih je, so očitno postali nevarni, mirni protestniki bežijo. Čez dan so sicer bili protesti mirni, polni, zelo bučni.**«

Sledi izjava zamaskiranega protestnika: **»Jaz ne bom delo problemov, maska je zato, da pokažemo, da smo hudi.**« Na vprašanje, komu bo pokazal masko, odgovori: **»Najprej Kanglerju, pol pa naprej, to bo domino efekt.**« Poročevalec dramatično zaključí: **»Stvari letijo po zraku, nekateri poskušajo vreči pirotehnična sredstva vse do helikopterja**« (24 ur 2012g).